

INVLOED VAN BREXIT OP DE INTERNATIONALE HANDEL VAN RUNDVLEES- EN LAMPRODUCTEN

H.H. van der Goot | 3023778

AERES HOGESCHOOL Dronten
2020

Invloed van BREXIT op de internationale handel van rundvlees- en lamproducten

“Wat is het mogelijke effect van een No-Deal BREXIT op de internationale handel vanuit Noord-Ierland met de Europese Unie in rundvlees- en lamproducten?”

Opdrachtgever:	Aeres Hogeschool Dronten
Opleiding:	Financiële Dienstverlening Agrarisch
Afstudeerdocent:	J. van Beekhuizen
Auteur:	Hanna van der Goot 3023778
Plaats:	Dronten
Datum:	14 - 09 - 2020
Cover photo:	Rachael Harper (New Food Magazine)

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeerwerkstuk “Invloed van BREXIT op de internationale handel van rundvlees en lamproducten”. Het behandelt in de inleiding verschillende onderwerpen die te maken hebben met de Noord-Ierse agrarische sector, de export vanuit dit land met Europa en de BREXIT en de gevolgen ervan. In de resultaten behandelt het de uitkomst van dit onderzoek

Het vraagstuk hiervoor is ontstaan door mijn eigen nieuwsgierigheid die op zijn beurt is ontstaan tijdens mijn afstudeerstage in Noord-Ierland. De BREXIT kwam er steeds maar niet door waardoor onder andere boeren en handelaars zenuwachtig werden en niet wisten waar ze aan toe waren. Het doel van dit onderzoek is daarom een inschatting maken van de mogelijke gevolgen van de BREXIT op de internationale handel van rundvlees- en lamproducten.

Met veel plezier en groeiende interesse heb ik dit onderzoek geschreven, het bleek toch lastiger te zijn dan gedacht om met name de gebruikte bronnen wetenschappelijk en peer-reviewed te houden en om bruikbare antwoorden te krijgen uit de interviews. Eenmaal met de juiste bronnen en de juiste onderwerpen verliep het schrijven ervan soepel. De hoofdvraag en de deelvragen zijn tijdens het schrijven meerdere keren lichtelijk tot geheel aangepast op de gevonden informatie en het uiteindelijke doel.

Bij deze wil ik graag Jan van Beekhuizen bedanken voor de begeleiding, ook wil ik iedereen bedanken die mij heeft geholpen om door te pakken en om nieuwe inzichten te creëren voor het schrijven van het onderzoek.

Ik wens u veel leesplezier toe,

Hanna van der Goot

Dronten, November 2020

Inhoud

Samenvatting	5
Summary	6
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 Agrarische sector Noord-Ierland	7
1.2 Inkomsten agrarische sector Noord-Ierland	9
1.3 Brexit in Noord-Ierland	11
Hoofdstuk 2 Aanpak	15
Hoofdstuk 3 Resultaten	19
3.1 Welke handelsbarrières ontstaan voor grensovergangen van rund- en schapenvleesproducten van Noord-Ierland naar Europa?	19
3.2 Welke extra kosten nemen de ontstane handelsbarrières met zich mee?	21
3.3 Hoe ontwikkelt zich naar verwachting de omvang van de rundvee- en schapenhouderij in Noord-Ierland?	26
Interview Ballymena Livestock Market (BLM)	27
Interview DAERA	28
Interview LMCNI	29
Interview UFU	31
3.4 Wat is de verwachting van de ontwikkeling van export vanuit Noord-Ierland naar de Europese Unie?	32
Hoofdstuk 4 Discussie	34
Hoofdstuk 5 conclusies en aanbevelingen	37
5.1 Conclusies	37
5.2 Aanbeveling	39
Bibliografie	40
Bijlage interviews	42
1. Interview Ballymena Livestock Market	42
2. Interview DAERA	44
3. Interview LMCNI	46
4. Interview NIMEA	47
5. Interview The Andersons Centre	48
6. Interview UFU	51
7. Interview EUCBV	54
Bijlage uitslag interviews	57
8. Interview Ballymena Livestock Market	57

9. Interview LMCNI	58
10. Interview UFU	60
11. Interview DAERA	61
12. EHC document	62
13. Toelichting woordenwolk	64

Samenvatting

Op 23 juni 2016 hebben de bewoners van het Verenigd Koninkrijk massaal gestemd vóór het vertrek uit de Europese Unie, terwijl onder andere Noord-Ierland hiertegen stemde. De agrarische sector is cruciaal voor de exportsector en is in Noord-Ierland door haar jaarlijkse omzet van 4,5 miljard pond en het ondersteunen van 1 op de 8 banen een hoeksteen van de economie. Het verhandelen en vervoeren van producten naar de Europese Unie kon zonder barrières omdat het Verenigd Koninkrijk zich ook in de Unie bevond. Na de overgangsperiode zal dat veranderen en de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk onderhandelen nu over de details van hun toekomstige relatie, maar meer duidelijkheid over de nieuwe relatie komt pas nadat de onderhandelingen zijn afgerond. Het enige wat nu zeker is, is dat er na 31 oktober 2020 sprake zal zijn van grensformaliteiten in het verkeer van en naar het Verenigd Koninkrijk.

Deze onzekerheid heeft geleid tot de hoofdvraag:

“Wat is het mogelijke effect van een NO-Deal BREXIT op de internationale handel vanuit Noord-Ierland met de Europese Unie in rundvlees- en lamproducten?”

Het doel van dit onderzoek is om een indicatie te kunnen maken van hoe de handel van rundvlees en lamproducten gaat of kan gaan veranderen door de Brexit en hoe exporterende partijen hun exportstrategie zouden moeten aanpassen. Antwoorden zijn gevonden door literatuurstudie en interviews met agrarische organisaties in Noord-Ierland. Deze interviews zijn verwerkt middels een zogenaamde A-B-AB methode waarbij de AB groep dezelfde vragen beantwoordt als zowel de groep A als de groep B en zo als controlegroep functioneert.

De belangrijkste handelsbarrières die zullen ontstaan voor grensovergangen van rund- en schapenvleesproducten van Noord-Ierland naar Europa zijn controle documentatie en identificatie, fysieke controles, bemonstering en extra veterinaire personeel dat nodig is om de naleving van de EU-standaarden te waarborgen. Er bestaat nog discussie tussen de experts uit de industrie over hoeveel ladingen daadwerkelijk moeten controle moeten ondergaan. Deze handelsbarrières nemen extra kosten met zich mee, voor documentatie en identificatie zal dit zijn £207.613 voor ladingen naar Ierland en £251.134 voor de ladingen naar de rest van Europa. De extra benodigde personeelsleden vragen een extra £1.009.988 per jaar.

De ontwikkeling van de omvang van de rundvee- en schapenhouderij in Noord-Ierland is afhankelijk van vooral de onzekerheid die momenteel heerst, de grensovergangen en douane, een WTO- of een FTA-scenario, de veranderende GLB-betalingen en handelsvoorwaarden. De Noord-Ierse agrarische sector is sterk afhankelijk van Europese arbeiders en GLB-betalingen waardoor de afschaffing van GLB-betalingen de negatieve effecten zal verergeren. De grens tussen Noord- en Zuid-Ierland is belangrijk voor de sector, de structuur van de export zal veranderen dankzij Brexit en de export naar Europa zal drastisch dalen.

De aanbeveling adviseert de exporterende partijen om een extra onderzoek uit te voeren over de onzekerheid onder agrarische ondernemers waarbij zij de ondernemers live interviewen en zij veel doorvragen over de onzekerheid die de ondernemers ervaren, hoe die zouden kunnen verdwijnen en hoe zij de toekomst zien.

Summary

On June 23th 2016, the residents of the United Kingdom voted by many in favor of leaving the European Union, while Northern Ireland voted against it. The agricultural sector is crucial to the export sector and is considered a cornerstone of the economy in Northern Ireland with its annual turnover of £ 4.5 billion and supporting 1 in 8 jobs. The trade and transport of products to the European Union was without barriers because the United Kingdom was also located in the Union. After the transition period, this will change and the European Union and the United Kingdom are now negotiating the details of their future relationship, but more clarity on the new relationship will only come after the negotiations have been concluded. The only thing that is now certain is that after October 31st 2020 there will be border formalities in traffic to and from the United Kingdom.

This uncertainty has led to the main question:

"What is the possible effect of a NO Deal BREXIT on international trade from Northern Ireland with the European Union in beef and lamb products?"

The aim of this research is to provide an indication of how the trade in beef and lamb products is going or may change due to Brexit and how exporting parties should adjust their export strategy. Answers have been found through literature review and interviews with agricultural organizations in Northern Ireland. These interviews were processed using a so-called A-B-AB method in which the AB group answers the same questions as both group A and group B and thus functions as a control group.

The main trade barriers that will arise at border crossings of beef and mutton products from Northern Ireland to Europe are control documentation and identification, physical checks, sampling and additional veterinary staff necessary to ensure compliance with EU standards. There is still debate among industry experts about how many loads should actually be checked. These trade barriers incur additional costs, for documentation and identification this will be £ 207,613 for shipments to Ireland and £ 251,134 for shipments to the rest of Europe. The additional staff required charge an additional £ 1,009,988 per year.

The development of the size of cattle and sheep farming in Northern Ireland mainly depends on the current uncertainty, border crossings and customs, a WTO or an FTA scenario, the changing CAP payments and trade conditions. Northern Ireland's agricultural sector is heavily dependent on European workers and CAP payments, so the abolition of CAP payments will exacerbate the negative effects. The border between Northern and Southern Ireland is important for the sector, the structure of exports will change thanks to Brexit and exports to Europe will drop dramatically.

The exporting parties are advised to conduct additional research into the uncertainty among agricultural entrepreneurs, in which the entrepreneurs are interviewed live and a lot of questions are asked about the uncertainty they experience, how it could be resolved and how they see the future.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op 23 juni 2016 werd de vraag *“Should the United Kingdom remain a member of the European Union or leave the European Union?”* in het Verenigd Koninkrijk massaal beantwoord met stemmen vóór het vertrek, terwijl de meerderheid van Noord-Ierland en Schotland toch tegen het vertrek stemden (NOS nieuws - buitenland, 2016). De Katholieke gemeenten in Noord-Ierland stemden massaal voor het blijven in de Europese Unie terwijl de Protestanten massaal voor het vertrek stemden. Ook waren de kiezers geografisch ongelijk verdeeld, in grote lijnen stemden Londen, Schotland en Noord-Ierland voor het blijven in de EU terwijl Wales en de rest van Engeland stemden voor het vertrek. Daarnaast waren er nog splitsingen in generaties en de welvarendheid. De oudere generaties stemden voor het vertrek terwijl de jongere generaties, waarvan de opkomst wel veel kleiner was dan eerdergenoemde, veelal stemden tegen het vertrek. De rijkere kiezer koos vaak voor het blijven in de EU terwijl de minder welgestelde kiezer vaak toch koos voor het vertrek uit de EU. Ook werd de BREXIT gesteund door niet-Europese migranten, omdat na de BREXIT er meer mogelijkheden zouden komen voor het herenigen van families wereldwijd. (Wallace, 2016)

De belangrijkste reden voor het stemmen voor het verlaten van de Europese Unie is met 63 procent immigratie, de gezondheidszorg met 39 procent en de economie met 33 procent. De bezorgdheid over de groei van immigranten is toegenomen sinds 2004 toen het aantal immigranten uit midden- en oost Europese staten begon toe te nemen. (Clarke, Goodwin, & Whitely, 2017). Uit onderzoek door YouGov in 2015 blijkt dat 69 procent van respondenten vindt dat het aantal immigraties van Europeanen te veel is, terwijl 20 procent hier geen moeite mee heeft. (YouGov, 2020)

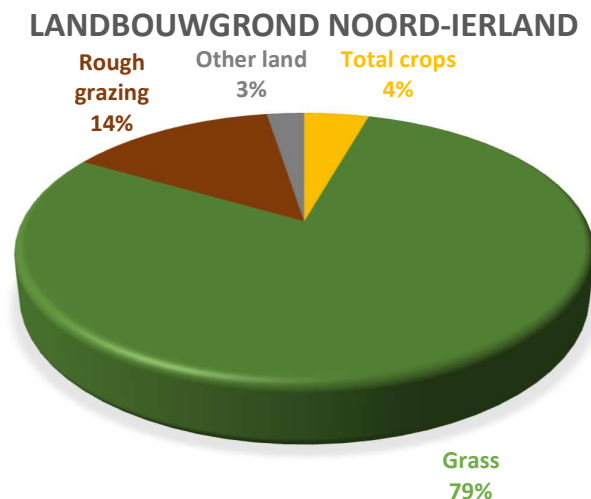
1.1 Agrarische sector Noord-Ierland

In Noord-Ierland is landbouw een van de belangrijkste industrieën, de agrovoedingsindustrie is verantwoordelijk voor meer dan 4,5 miljard pond omzet per jaar. Deze sector ondersteunt een op de acht banen in het Verenigd Koninkrijk waardoor het ook wel als de hoeksteen van de Noord-Ierse economie wordt gezien. Meer dan 38.000 boeren en plattelandsprojecten in Noord-Ierland produceren een grote verscheidenheid aan grondstoffen (Ulster Farmers' Union, sd).

Het beschikbare aantal hectares landbouwgrond is in 2019 ruim 1 miljoen, het overgrote deel hiervan is grasland. Een ander groot deel van deze landbouwgrond is ruig terrein en bergachtig land, deze percelen gebruiken de boeren enkel voor begrazing van hun schapen en vleesvee. Voor de indeling van de landbouwgrond in

Noord-Ierland zie figuur 1 landbouwgrond Noord-Ierland.

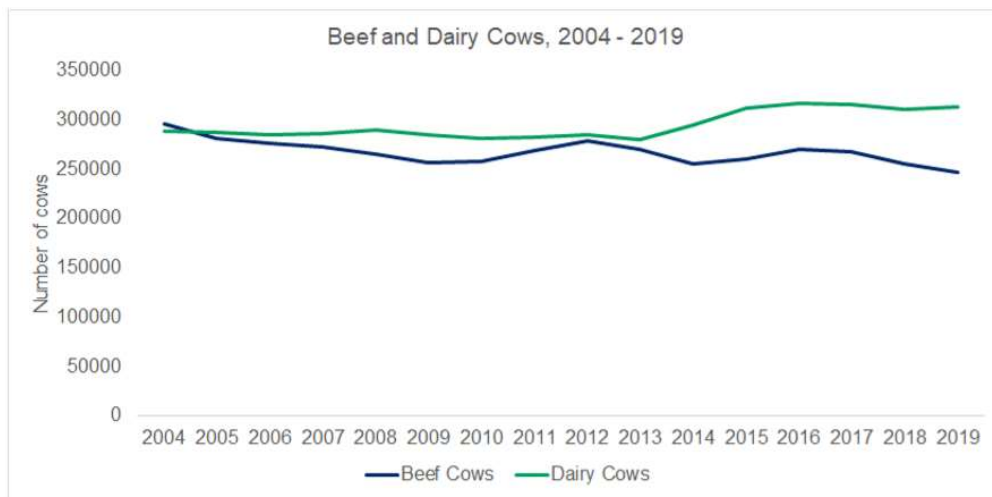
Het grootste aandeel landbouwgrond is gevestigd in de provincie Tyrone waar 27% van het aantal schapen en vleesvee wordt gehouden en 25% van het totaal aantal melkkoeien, de provincie met het kleinste aandeel landbouwgrond is Armagh, hier houden de boeren 13% van het aantal schapen en vleesvee en 11% van het aantal melkkoeien (DAERA, 2019).

Figuur 1 Landbouwgrond Noord-Ierland (DAERA, 2019)

Het houden van schapen en rundvee zijn de meest voorkomende activiteiten op Noord-Ierse agrarische bedrijven. Tachtig procent van de bedrijven heeft namelijk rundvee en 40 procent heeft schapen. Er zijn 14.156 bedrijven die vleeskoeien houden en 9.921 bedrijven die schapen houden. Voor de verdeling van de schapen en de koeien over de bedrijven zie figuur 3. (NISRA; Department of AERA; Investors in People, 2019).

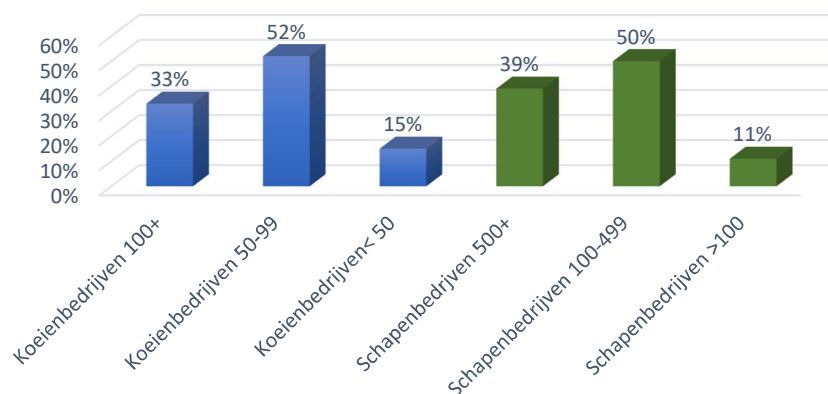
Het totaal aantal landbouwdieren (schapen en runderen) in 2019 in Noord-Ierland is ruim 3,5 miljoen. Daarvan is het totaal aantal runderen ruim 1,6 miljoen waarvan 560.558 vlees- en melkkoeien wat een daling is van 1 procent ten opzichte van het jaar daarvoor. Het totaal aantal vleesrunderen is in die periode afgenomen tot 247.009 terwijl het totaal aantal melkveerunderen is toegenomen met 1 procent tot 313.549 ten opzichte van 2018. De groei van de veestapel over de jaren 2004 tot 2019 is te zien in figuur 1. (NISRA; Department of AERA; Investors in People, 2019)

Figuur 2 Groei veestapel 2004 – 2019 (NISRA; Department of AERA; Investors in People, 2019)

Het totaal aantal geregistreerde schapen was ongeveer 2 miljoen in juni 2019 wat een daling is van 1 procent ten opzichte van een jaar eerder. In 2019 was er een daling van 2 procent in het aantal fokkoeien in vergelijking met 2018, dat aantal staat nu op ruim 938.000. (NISRA; Department of AERA; Investors in People, 2019)

Verdeling koeien- en schapenbedrijven

Figuur 3 Verdeling koeien- en schapenbedrijven (NISRA; Department of AERA; Investors in People, 2019)

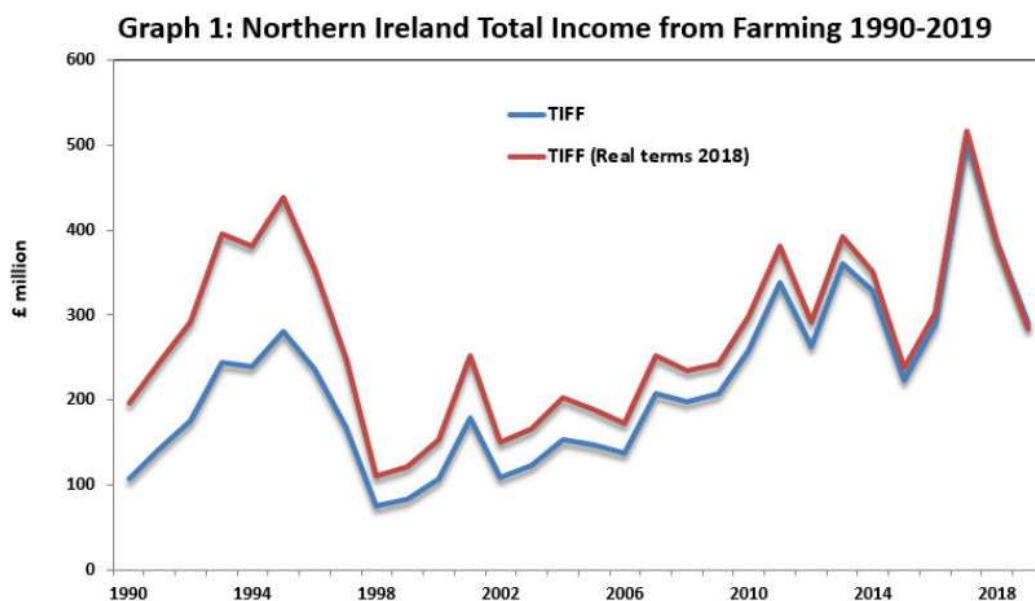
In 2016 produceerde Noord-Ierland iets meer dan 276.000 ton eetbaar rund- en schapenvlees wat een stijging is van 1,8% ten opzichte van 2015. Van deze 276.000 ton is 86,3% rundvlees en 5,4% is lamsvlees, de overige 8,3% bestaat uit karkassen en eetbaar slachtafval (Haverty, Redman, King, Worthington, & Moore, 2017). In 2017 was deze productie iets meer dan 153.450 ton waarvan 9.960 ton schapenvlees en 143.490 ton rundvlees, in 2018 was dit samen ruim 155.640 ton vlees waarvan 9.212 schapenvlees en 146.430 rundvlees. (Livestock & Meat Commission Northern Ireland, 2019)

De geschatte waarde van de geproduceerde rundvlees- en lamproducten in 2016 is £1,1 miljard wat een stijging betekent van 6,1 procent ten opzichte van 2015. Hiervan is £1,05 miljard eetbaar rund- en schapenvlees.

De prijzen voor rundvlees bevinden zich sinds het najaar van 2018 in een neerwaartse trend, op een lichte stijging na in April en Mei 2019. Het is niet ongebruikelijk voor de prijzen om in deze tijd van het jaar te dalen, het is echter niet gebruikelijk dat dit gebeurt met deze snelheid en dat dit zo lang voortduurt. Oorzaak hiervoor is de beschikking over goedkoper geproduceerd vlees wat door import te verkrijgen is in het VK. Daarnaast is de consumptie van vlees volgens marktrapporten van MCA ook gedaald. Tijdens de zomer van 2018 was deze consumptie extra hoog door een hittegolf en toegenomen verkoop van barbecues, terwijl in de zomer van 2019 het weer niet constant was met extreme hitte gevolgd door regen en onweersbuien. Onderzoeken van AHDB wijzen uit dat de totaal geconsumeerde hoeveelheid vlees voortdurend daalt over de afgelopen 52 weken. (Dun, Burton, & Siddle, 2019)

1.2 Inkomsten agrarische sector Noord-Ierland

Het ministerie van Landbouw, Milieu en Plattelandszaken: The Department of Agriculture, Environment and Rural Affairs (DAERA), heeft op 31 januari 2019 de eerste voorlopige raming van landbouwinkomsten over 2018 gepubliceerd. Deze getallen geven de indicatie dat het totaal in landbouwinkomen in Noord-Ierland is gedaald met 23% van £467 miljoen in 2017 naar £360 miljoen in 2018 (National Statistics, 2019). Op 30 januari 2020 heeft DAERA dezelfde raming over 2019 gepubliceerd waaruit blijkt dat het totale agrarische inkomen wederom is gedaald, dit jaar met 25% tot £290 miljoen. Figuur 2 laat de landbouwinkomsten zien over 1990 tot 2019. (National Statistics, 2020)

Figuur 4 Landbouwinkomsten 1990 - 2019

Wanneer het gaat om werkgelegenheid en bruto binnenlands product, is Noord-Ierland meer afhankelijk van de agrarische sector dan andere delen van het Verenigd Koninkrijk. In de Noord-Ierse agrarische sector zijn in 2019 49.423 mensen werkzaam, het grootste deel hiervan is zelf boer, zie figuur 5. Sinds 2004 zijn deze aantallen redelijk stabiel. (NISRA; Department of AERA; Investors in People, 2019). Ook trekt Noord-Ierland zwaar aan het gemeenschappelijk landbouwbeleid gevoerd door de Europese Unie (McGowan & Dr. Viviane Gravey, 2017). Volgens de meest recente door Detail Data onderzochte cijfers (2013/2014) deelden 38.006 boeren en plattelandsprojecten in Noord-Ierland bijna 350 miljoen pond aan financiering van de Europese Unie in één jaar in de vorm van GLB. Er is in dat jaar £266.3 miljoen aan eenmalige betalingen verstrekt aan de 24.900 afzonderlijke landbouwbedrijven en £83.1 miljoen aan financiering voor plattelandsontwikkeling, in totaal was dit £349.4 miljoen. (Detail Data, 2014)

Figuur 5 Werkzaam in de agrarische sector (Detail Data, 2014)

Communautaire preferentie is een van de drie principes van het oorspronkelijk gemeenschappelijk landbouwbeleid en met de BREXIT houdt dit voor de Britten op te bestaan. Dit principe is weliswaar sterk verwaterd, maar laat sterke sporen na omdat het samenhangt met de vrije Europese interne markt. De Britten starten dankzij de BREXIT met een schone lei en zullen niets meer te maken hebben met het GLB (Outryve van, 2017). De Britse regering heeft beloofd om de landbouwsteun in Noord-Ierland voort te zetten in het geval van Brexit, echter is er geen garantie dat zij deze ondersteuning op de langere termijn voortzet. De handel zal verlopen volgens de WTO-regels en het is onwaarschijnlijk dat het WTO-lidmaatschap voor het Verenigd Koninkrijk een globalere positie creëert. (de Mars, Murray, C. R. O'Donoghue, & Warwick, 2016)

De agri-food is cruciaal voor de exportsector van Noord-Ierland, in 2015 leverde dit £3.3 miljard aan verkopen naar Groot-Brittannië en de rest van de wereld op. Bijna driekwart van het door Noord-Ierland geproduceerde voedsel gaat via export naar het buitenland. Terwijl internationale export belangrijk is voor de Noord-Ierse agrarische sector, is Groot-Brittannië met 64,1% van het geëxporteerde voedsel de grootste importeur van deze producten. De Ierse Republiek is verantwoordelijk voor 19%, de Europese Unie importeert 12,7% en de overige 4,2% gaat naar de rest van de wereld. (Parliament, 2018)

Van de export in agri-food producten, zijn rund- en schapenvlees de belangrijkste. Samen tellen zij voor meer dan £1 miljard van de totale handel, 813,3 miljoen pond hiervan gaat naar andere delen van het Verenigd Koninkrijk. De meest geëxporteerde verse of gekoelde schapenvleesproducten zijn lam- en schaapkarkassen en lamsbouten, de meest geëxporteerde diepgevroren producten zijn eveneens lam- en schaapkarkassen en lamsbouten. (AHDB, 2019)

Tabel 1 laat de internationale handel zien van het rund- en schapenvlees geproduceerd in Noord-Ierland over het jaar 2016, dit zijn de meest recente cijfers. De cijfers van de directe en de indirecte klant verschillen weinig aangezien de verwerker dit soms moeilijk vast kan stellen. Op basis van de eindklanten wordt de totale verkoop aan de EU (inclusief EU-26 en ROI) geschat op £194,7 miljoen en de verkoop aan de rest van de wereld is geschat op £28,0 miljoen, maar vervult daarnaast nog de belangrijke functie van het verwerken van de delen van het karkas die de Britse of Europese consumenten niet gebruiken. (Haverty, Redman, King, Worthington, & Moore, 2017)

Tabel 1 Internationale handel rund- en schapenvlees NI

Geographic Region	Immediate Costumer		End Costumer	
	£ million	% Total	£ million	% Total
UK (NI and GB)	869.0	79.0%	877.3	79.8%
Republic of Ireland	81.0	7.4%	71.1	6.5%
EU-26	124.7	11.3%	123.6	11.2%
Non-EU	25.3	2.3%	28.0	2.5%
Total sales	1,100.0	100.0%	1,100.0	100.0%

(Haverty, Redman, King, Worthington, & Moore, 2017)

Voor de export van de vleesproducten is Ierland het belangrijkste importerende Europese land, daarna Nederland, van waaruit dit naar alle waarschijnlijkheid via Rotterdam verder verhandeld wordt. Italië en Frankrijk zijn belangrijke markten voor de export van rundvlees met kwalitatief een hogere waarde, Hong Kong is de belangrijkste exportmarkt buiten de EU. (Haverty, Redman, King, Worthington, & Moore, 2017)

Voor de export van schapenvlees geldt dat de EU met een aandeel van meer dan 95% de belangrijkste markt is. Frankrijk is hierin de meest prominente met een aandeel van 52%, dit is in voorgaande jaren hoger geweest, Duitsland is verantwoordelijk voor 14%. Ook voor schapenvlees is Hong Kong de belangrijkste niet Europese exportmarkt. (Haverty, Redman, King, Worthington, & Moore, 2017)

Voor de export van vlees en vleesproducten als vers vlees, gehakt, mechanisch gescheiden vlees, vleesbereidingen en rauwe vleeswaren, is vóór de BREXIT zoals gepubliceerd op 8 oktober 2012 door Department of Agriculture, Environment and Rural Affairs enkel documentatie van handel voldoende voor de grensovergang van Noord-Ierland naar Europa. (Department of Agriculture, Environment and Rural Affairs, 2012)

1.3 Brexit in Noord-Ierland

Op 17 oktober 2019 bereikten het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie een akkoord over de voorwaarden voor het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie en een overgangsperiode. Op 31 januari 2020 heeft het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie definitief verlaten waardoor er tot en met 31 december 2020 een overgangsfase geldt. Tijdens deze overgangsfase blijven alle Europese Unie regels van kracht voor het Verenigd Koninkrijk (Rijksoverheid, sd). In deze periode verandert er vrijwel niets: de Europese wet- en regelgeving, de interne markt en de Douane-Unie blijven van kracht. (Douane Belastingdienst, sd)

Bij het verlaten door het VK van de EU kunnen er twee situaties ontstaan, situatie een is een zogeheten BREXIT-deal scenario, situatie twee is een zogeheten No Deal scenario. Deze twee scenario's kunnen twee heel verschillende uitkomsten hebben voor de export van vleesproducten vanuit Noord-Ierland. Een onderzoek van The Andersons Centre heeft zich hierop gericht en komt met de volgende uitkomsten (Haverty & King, 2019):

In het BREXIT-deal scenario verlaat het VK de EU met het onderhandelde terugtrekkingsakkoord en vervolgens onder de voorwaarden van de vrijhandelsovereenkomst (FTA). Tijdens de overgangsperiode zal deze vrijhandelsovereenkomst onderhandeld worden. In feite betekent dit dat het nieuwe vrijhandelsovereenkomst eind december 2020 van kracht is.

Resultaten van deze overeenkomst zijn:

- Tariefvrije handel tussen het VK en de EU;
- Geen beperking door tariff rate quota's (TRQ's) in de handel tussen het VK en de EU;
- Goederen kunnen vrijelijk worden vervoerd tussen het VK en de EU, maar zijn onderworpen aan een nummer van niet-tarifaire belemmeringen/ maatregelen die niet onder de douaneregeling vallen. Douaneaangiftes zijn vereist voor de handel tussen het VK en de EU;
- Er zijn enige stijgingen van de handelskosten met de EU omdat markttoegang moet worden verkregen (eerder dan aangenomen) aangezien het VK de interne markt heeft verlaten;
- Er zullen geen regelgevende controles zijn op de grensoverschrijdende handel op het eiland Ierland; echter, rundvlees uit de Republiek Ierland dat naar GB wordt uitgevoerd, valt wel onder wettelijke controles die niet onder de douaneregeling vallen.

In het geval van een No Deal Scenario verlaat het VK de EU zonder handelsafspraken en zal het handelen op basis van Most Favoured Nation en regelgeving voor alle internationale handel. In de handel met de EU bevindt het VK zich buiten de eengemaakte markt en douane-unie van de EU en wordt het VK erkend als elk ander derde land waar de EU geen handelsregeling heeft (totdat er over een handelsovereenkomst kan worden onderhandeld en deze kan worden uitgevoerd).

- WTO-regels zullen van toepassing zijn;
- Het VK zou zijn eigen gepubliceerde tarieven op invoer toepassen. Deze zullen in gelijke mate gelden voor de EU27-landen en niet-EU-landen die lid zijn van de WTO;
- Het VK stelt zijn eigen TRQ's in voor invoer waar het dat nodig acht;
- Handel tussen het VK en de EU houdt in dat EU-CET wordt toegepast op de Britse export;
- Het VK heeft land- en fabrieksgoedkeuring verkregen voor de export van vleesproducten naar de EU en wederzijdse toegang is verleend aan EU-lidstaten en marktdeelnemers die naar het VK exporteren;
- De Britse exporthandel zou gebruik kunnen maken van de TRQ-concessies van de EU27, mits aan de toewijzingsregels wordt voldaan;
- Goederen zullen onderworpen worden aan een aantal niet-tarifaire belemmeringen/ maatregelen;
- Er zal enige stijging van de handelskosten zijn, aangezien er een grotere last zal zijn om ervoor te zorgen dat de vereiste vergunningen voor markttoegang zijn verkregen. Deze zullen hoger zijn dan in het hierboven gepresenteerde Brexit Deal-scenario.

(Haverty & King, 2019)

Een derde optie die niet eerder besproken is, is een vrijhandelsverdrag (vergelijkbaar met de overeenkomst tussen Zwitserland en de EU). Deze valt feitelijk onder de 'zachte' BREXIT en hiermee zal de schade voor het VK beperkt blijven (Jongeneel, van Berkum, & Vrolijk, 2016). Rabobank verwacht dat dan de economische schade met 10 tot 12,5 procent van het BBP nog steeds aanzienlijk zal zijn. Het opstellen van deze verdragen met meerdere landen neemt veel tijd in beslag want doorgaans duren deze onderhandelingen enkele jaren. Mochten de Britten er niet tijdig in slagen om dit te realiseren, dan kunnen de exportkosten toenemen met zo'n 14 procent (Erken, 2017). Als gevolg van de Non-Tarifaire Handelsbelemmeringen, is de verwachte jaarlijkse kostenstijging het grootst voor de vleessector. (KPMG, 2018)

Noord-Ierland houdt de onderhandelingen over de BREXIT op omdat zij, terwijl zij het kleinste land van het VK is en het land met de minste inwoners, de grootste bezorgdheid over transport (export/import) van goederen veroorzaakt. De oplossing vanuit Brussel voor als er geen akkoord komt, is om Noord-Ierland in de douane-unie te houden voor een vrij verkeer van goederen

(Channel 4 news). Met de tussenoplossing van de grens in de zee tussen Ierland en het VK, onderhandelen de EU en het VK over een nieuw handelsakkoord met een definitieve oplossing voor de Ierse grens. (Smit, 2019)

De grote verdeeldheid van Noord-Ierland over de BREXIT voorspelt niet veel goeds, er zijn grote zorgen over onder andere de aard van de Ierse grens die Noord en Zuid van elkaar scheidt, toegang tot de interne markt en verkeer van werknemers en de bescherming van de agro-food sector. (Downing & Coe, 2018)

De hoeveelheid agro-food producten die de grens over gaan, zijn van Noord naar Zuid groter dan andersom met 1,8 procent (Central Statistics Office, 2016). Hierin vormt BREXIT een significante uitdaging. De structureel kwetsbare Noord-Ierse economie kan namelijk sterk verzwakken door de BREXIT, vooral als het VK de EU gaat verlaten zonder gegarandeerde toegang tot de interne markt of lidmaatschap van de douane-unie. De gevolgen hiervan zullen het grootst zijn voor de agro-food sector en de sectoren daaromheen omdat deze sectoren voor 87% afhankelijk zijn van inkomsten uit Single Farm Payments in het kader van het GLB van de EU (Berkum, Jongeneel, Vrolijk, Leeuwen, & Jager, 2016). Daarnaast beschouwt Noord-Ierland de republiek Ierland als een van de belangrijkste markten. Het opleggen van tarieven volgens de WTO-regels en de beperking op de toegang tot buitenlandse arbeid zullen grotere problemen vormen (Soares, 2016).

Het verhandelen en vervoeren van producten naar de EU kon zonder barrières omdat het VK zich ook bevond in de EU. Sinds 31 januari 2020, de datum waarop het VK de EU definitief heeft verlaten, blijven alle EU-regels en wetten voor het VK van kracht en er gebeurt in eerste instantie niets. Als zowel het VK als de EU ermee instemmen, kan deze overgangperiode eenmalig met twee jaar worden verlengd waarin alle handelende partijen zich kunnen voorbereiden op de toekomst, maar de Britse premier Johnson heeft gezegd de verlenging niet te willen. (Prof. Phinnemore, Dr. Gravey, & Dr. Hayward, 2020)

De EU en het VK onderhandelen nu over de details van hun toekomstige relatie, maar meer duidelijkheid over die nieuwe relatie komt pas nadat de onderhandelingen zijn afgerond. De nieuwe afspraken moeten ingaan na de overgangperiode, die nu op 31 december 2020 lijkt te zijn, maar die moeten eerst allemaal goedgekeurd worden door de Europese landen, het Britse parlement en het Europese parlement. Lukt het niet om nieuwe afspraken te maken, dan komt er na de overgangperiode alsnog een zogeheten no-deal BREXIT. Kortom, allemaal onzekerheid.

Het enige wat zeker is, is dat er na 31 december 2020 sprake zal zijn van grensformaliteiten in het verkeer van en naar het VK. Maar wat deze precies in gaan houden en welke gevolgen dit heeft voor de internationale handel tussen het VK en de EU in rundvlees- en lamsproducten is ook nog niet bekend (Brexitloket, 2020). Er bestaat op de website gov.uk/guidance/exporting een handleiding met de te ondernemen stappen voor het importeren en exporteren van het VK naar de EU en andersom. Voor veel producten gaat er het een en ander veranderen, voornamelijk qua documentatie. Voor vleesproducten is hier niks over bekend. Dit brengt de vraag welke handelsbarrières gaan ontstaan voor de export hiervan. (GOV.UK, 2019) Ervan uitgaande dat er extra barrières ontstaan voor de export van deze producten is het ook aannemelijk dat dit extra kosten met zich mee brengt, de vraag is nog welke.

Door deze barrières ontstaat de bezorgdheid over de omvang van de schapen- en vleesrunderensectoren in Noord-Ierland en de export ervan naar voornamelijk Ierland (EU). Zoals te lezen in een door BBC gepubliceerd artikel "*Brexit: NI sheep farmers express tariff fears*" maken zowel boeren als afnemers en exporteurs zich zorgen over het voortbestaan van deze sectoren omdat deze ook al niet veel verdienen. Hierdoor rijst de vraag op naar hoe de omvang van deze

sectoren zal gaan veranderen. (Logan, 2019) De gevolgen voor de sectoren lijken het meest ingrijpend bij een No-Deal Brexit scenario, daarom behandelt dit onderzoek alleen deze Brexit vorm.

Daarom de hoofdvraag voor dit onderzoek:

“Wat is het mogelijke effect van een NO-Deal BREXIT op de internationale handel vanuit Noord-Ierland met de Europese Unie in rundvlees- en lamproducten?”

Om de hoofdvraag goed te beantwoorden zijn een aantal deelvragen opgesteld, deze deelvragen zijn:

1. Welke handelsbarrières ontstaan voor grensovergangen?
2. Welke extra kosten nemen deze handelsbarrières met zich mee?
3. Hoe ontwikkelt zich naar verwachting de omvang van de rundvee- en schapenhouderij in Noord-Ierland?
4. Wat is de verwachting van de ontwikkeling van export van rundvlees- en lamproducten vanuit Noord-Ierland naar de EU?

Het doel van dit onderzoek is een indicatie te kunnen maken voor hoe de handel van rundvlees en lamproducten gaat of kan veranderen door de BREXIT. Dit kan gebruikt worden door en voor, de doelgroep, exporterende bedrijven van deze vleesproducten zodat zij op basis van de uitkomsten hun exportstrategie naar de EU kunnen aanpassen. Om deze indicatie goed vorm te kunnen geven zal deze informatie worden weergegeven in een informatiepakketje in de vorm van een flyer.

Om de focus te houden wordt enkel de export van rundvlees- en lamproducten vanuit Noord-Ierland naar de Europese Unie bekeken, de rest van het Verenigd Koninkrijk wordt enkel en keer aangehaald om indicaties te kunnen maken, de rest van de wereldhandel is niet relevant in dit onderzoek. Er worden drie variabelen onderzocht, namelijk de omvang van de Noord-Ierse rundvee- en schapenhouderij, de barrières voor grensovergangen en de omvang van de export.

De verwachte uitkomst van dit onderzoek is dat de omvang van de rundvee- en schapenhouderij daalt waardoor de werkgelegenheid in deze sectoren afneemt. Het afnemen van de omvang van deze sectoren is een reactie op de hogere kosten voor de export door toegenomen grensbarrières en daarmee hogere kosten. Door een daling van de omvang, door de hogere kosten en door de verminderde werkgelegenheid zal ook de omvang van export van Noord-Ierland naar Europa sterk afnemen.

In hoofdstuk 2 zijn het materiaal en de methode beschreven, hoofdstuk 3 bevat de planning voor de uitvoering van het literatuuronderzoek.

Hoofdstuk 2 Aanpak

Voor het beantwoorden van de deelvragen werden verschillende (wetenschappelijke) rapporten en artikelen bestudeerd waarin geleerden meningen en verwachtingen uitspreken, BREXIT-specialisten en specialisten van de export van vleesproducten. Reden voor de keuze hiervan is omdat de student deze bronnen betrouwbaar acht. Ook hebben boeren in deze artikelen van zich laten horen wat ook meegenomen wordt in het onderzoek. Deze rapporten en artikelen werden voornamelijk online gezocht en gelezen. De export werd vanuit Noord-Ierland bekeken, voor andere onderwerpen zoals de ontwikkeling van de agrarische sector et cetera konden ook rapporten en artikelen uit andere delen van het Verenigd Koninkrijk behandeld worden, zij lopen wat dat betreft tegen dezelfde problemen aan.

Variabelen die onderzocht zijn, zijn de omvang van de Noord-Ierse rundvee- en schapenhouderij, de barrières voor grensovergangen en de extra kosten die dit met zich meebrengt en hoe de omvang van de export van Noord-Ierland naar Europa gaat worden.

Het onderzoeksplan staat onderstaand beschreven.

Deelvraag 1

Welke handelsbarrières ontstaan voor grensovergangen van rund- en schapenvlees van Noord-Ierland naar Europa?

Dit is een feitelijke vraag en daarom is deze te beantwoord door middel van literatuuronderzoek. Literatuur dat hiervoor gebruikt werd is zowel Nederlands- als Engelstalig zijn en is gevonden online. Deze informatie komt van websites van onder andere onderzoeksorganisaties, universiteiten, landbouworganisaties en de overheid. Deze organisaties acht de student als betrouwbaar, wetenschappelijk en actueel, daarom deze keuze.

Belangrijke onderwerpen bij het onderzoek van deze deelvraag zijn regels over de grens tussen Noord-Ierland en Ierland, regels voor vlees of niet lang houdbare producten, benodigde documentatie en kwaliteitseisen van vleesproducten voor grensovergang naar Europa.

Om een goed beeld te verkrijgen van wat er zal gaan veranderen, zullen ook de regels die gelden/golden voor deze export toen het Verenigd Koninkrijk bij Europa hoorde worden weergegeven.

Om het onderzoek af te bakenen werden de volgende onderwerpen onderzocht:

Barrières per onderwerp	Vóór Brexit	Na Brexit
Kwaliteitseisen		
Vereiste documentatie		
Gezondheidsverklaringen		
Autoriteit om te exporteren naar de EU		
Hygiëne maatregelen		
Overig		

Een tabel als bovenstaande zal de antwoorden uiteindelijk weergeven om het overzichtelijk te houden.

Deelvraag 2

Welke extra kosten nemen de ontstane handelsbarrières met zich mee?

Deze deelvraag is een vervolg op de eerste deelvraag en de informatie moet daarom voldoen aan dezelfde eisen. Belangrijke onderwerpen bij het onderzoek van deze deelvraag zijn de extra kosten die de antwoorden op de vorige vraag met zich meebrengen voor de boer/afmester, de exporterende partij en de importerende partij.

Per onderwerp

	Vóór Brexit	Na Brexit
Boer/afmester		
Exporterende partij		
Importerende partij		

	Vóór Brexit	Na Brexit
Boer/afmester		
Exporterende partij		
Importerende partij		

	Vóór Brexit	Na Brexit
Boer/afmester		
Exporterende partij		
Importerende partij		

	Vóór Brexit	Na Brexit
Boer/afmester		
Exporterende partij		
Importerende partij		

	Vóór Brexit	Na Brexit
Boer/afmester		
Exporterende partij		
Importerende partij		

	Vóór Brexit	Na Brexit
Boer/afmester		
Exporterende partij		
Importerende partij		

Deelvragen 3 & 4

Hoe ontwikkelt zich naar verwachting de omvang van de rundvee- en schapenhouderij in Noord-Ierland?

Wat is de verwachting van de ontwikkeling van export vanuit Noord-Ierland naar de Europese Unie?

De antwoorden hierop zijn verwachtingen van deskundigen of mensen werkzaam in de agrarische/export sector. Via interviews is hier antwoord op gevonden. De geïnterviewden zijn werkzaam voor onderzoeksorganisaties, universiteiten of de overheid. Omdat dit verwachtingen betreft, is dit beantwoord door interviews. Er is geen literatuur over deze onderwerpen bekend. De te interviewen organisaties zijn bewust gekozen omdat zij allen een andere kijk op de export hebben en over betrouwbare informatie beschikken.

Organisaties die gevraagd zijn, zijn allen op een ander gebied actief met de export van de vleeshandel. Deze organisaties kijken allen van een andere hoek naar de export waardoor er verschillende antwoorden verkregen zijn. Per organisatie is er een interview opgesteld, deze bevatten vragen specifiek gericht aan de organisatie en hun expertise. De organisaties zijn:

- **Ballymena Livestock Market**
- **Department of Agricultural Environment and Rural Affairs: DAERA**
- **Livestock & Meat Commission Northern Ireland: LMCNI**
- **Northern Ireland Meat Export Association: NIMEA**
- **The Andersons Centre**
- **Ulster Farmers Union: UFU**
- **Europese Vereniging voor Vee- en Vleeshandel: UECBV**

De te houden interviews staan in de bijlagen 1 tot en met 6. Het houden ervan gebeurde zo veel mogelijk online of telefonisch vanwege de taalbarrière. Zo wil de student voorkomen dat ze dingen verkeerd opvat of niet goed begrijpt.

De vragen zijn bewust samengesteld, zo zijn het veelal open vragen en minimaal 5 en hooguit 8 in totaal waardoor de kans groter is om ze beantwoord te krijgen. Uitzondering op deze regel zijn de interviews voor UFU, The Andersons Centre en UECBV, zij zijn bekend op alle gestelde gebieden en daarom worden aan hen meerdere vragen gesteld. UECBV is de enige Europese vereniging, dit om te vergelijken met de antwoorden van de Noord-Ierse verenigingen.

De interviews zijn als een A-B-AB methode opgesteld: groep A bestaat uit Ballymena Livestock Market en DAERA, groep B uit LMCNI en NIMEA, groep AB bestaat uit The Andersons Centre, UFU en UECBV. Het interview stelt per groep dezelfde vragen, de samengestelde groep (AB) krijgt zowel de vragen van groep A als groep B. Hierdoor zijn antwoorden makkelijk te vergelijken, de AB groep is als een controlegroep gebruikt wat dit onderzoek valide maakt.

Om de interviews te verwerken zoekt de student naar de rode draad in het verhaal, als die er is. Dit gebeurt door de herkenningwoorden te achterhalen en te plaatsen in een zogenaamde woordenwolk. Wordle.net creëert deze woordenwolk uit een lap tekst.

De vragen zijn zo opgesteld dat zij makkelijk met elkaar te vergelijken zijn, de vragen naar 3 mogelijke effecten verwerkt de student via wordle.net, de vragen naar verandering in omvang kunnen eenvoudig met elkaar worden vergeleken door de 3 mogelijke antwoorden. De overige vragen zijn ingesteld op de mening van de geïnterviewde. Hier zal het onderzoek de rode draad moeten vinden.

De uitnodiging tot het meedoen aan dit interview gebeurt in eerste instantie online via e-mail. Deze uitnodiging omschrijft kort het doel van het interview, de vraag of de organisatie de bijgevoegde vragen wil beantwoorden en het beschrijft dat het om een gericht schoolonderzoek gaat en dat het niet anoniem is. Mocht er na 7 werkdagen hier geen reactie op zijn gekomen dan belt de student de organisatie op.

Hoofdstuk 3 Resultaten

Dit hoofdstuk geeft de resultaten van de onderzoeksvragen weer. De resultaten zijn uitgewerkt per deelvraag.

De meeste informatie voor de beantwoording van deelvragen 1 en 2 komt voort uit een rapport van LMCNI die een soortgelijke vraag heeft onderzocht. De antwoorden hiervan zijn verwachtingen van experts in de exportindustrie van rund- en schapenvlees. Er bestaan tussen deze experts discussies over de hoeveelheden, de kosten en het aantal uit te voeren controles. Het rapport heeft daarom de berekeningen etc. gebaseerd op gemiddelden hiervan.

Uit de interviews die gehouden zijn voor de beantwoording van deelvragen 3 en 4 zijn niet geheel verwachte uitkomsten gekomen. Er zijn 4 reacties teruggekomen in plaats van 8 en geen van deze reacties is zoals in eerste instantie bedoeld in het invulblad aangeleverd. Bij sommige interviews is doorverwezen naar een onderzoek waaruit veel bruikbare informatie te halen valt.

3.1 Welke handelsbarrières ontstaan voor grensovergangen van rund- en schapenvleesproducten van Noord-Ierland naar Europa?

Volgens LMCNI in het rapport *IMPACT OF WTO TRADING ON THE NORTHERN IRELAND BEEF & SHEEP MEAT INDUSTRY*, zijn de belangrijkste barrières controle documentatie, fysieke controles, bemonstering, extra veterinaire personeel dat nodig is voor naleving en bijbehorende heffingen bij grensinspectieposten.

Na het einde van de overgangsperiode is een nieuw protocol voor Ierland en Noord-Ierland van toepassing: IE/NI Protocol. Dit protocol is onderworpen aan de periodieke goedkeuring van de Wetgevende Vergadering van Noord-Ierland. De eerste toepassingsperiode strekt zich uit tot 4 jaar na het einde van de overgangsperiode. Dankzij dit protocol kan Noord-Ierland in het douanegebied van het Verenigd Koninkrijk blijven en tegelijkertijd profiteren van de interne markt. Dit protocol:

- Vermijdt een harde grens tussen Ierland en Noord-Ierland en beschermt de economie van alle eilanden en de Overeenkomst van Goede Vrijdag (belfast) in al zijn dimensies;
- Bewaart de integriteit van de eengemaakte markt van de EU, samen met alle garanties die deze biedt op het gebied van consumentenbescherming, volksgezondheid en diergezondheid, of bestrijding van fraude en mensenhandel;
- Handhaaft Noord-Ierland in het douanegebied van het VK, zodat het kan profiteren van toekomstige vrijhandelsovereenkomsten (FTA's) die het VK met derde landen kan sluiten. (Publicatieblad van de Europese Unie, 2020)

Officiële instanties zullen voor de grensovergangen verschillende controles uitvoeren. De hoeveelheid controles en diepgang van deze controles zijn afhankelijk van een WTO-scenario of een FTA-scenario. In het rapport zijn beide scenario's onderzocht. Onderstaand enkel de informatie voor een WTO-scenario.

De bronnen voor onderstaande informatie zijn het rapport van LMCNI en informatie van de Engelse overheid. Het rapport van LMCNI is gebaseerd op meningen en verwachtingen van experts in de agrarische exportindustrie. Ondergenoemde zaken mogen daarom niet voor waarheid opgemaakt worden, dit moet zich allemaal nog bewijzen. Het rapport is opgezet om een idee te vormen over de nieuwe vormgeving van de rund- en schapenvleeshandel. Dit rapport is tot stand gekomen door onderzoek op afstand en door interviews met experts.

Documentatie en identificatie

De eerste belangrijke controle is de documentaire en identificatiecontrole. Deze uitvoering vindt

plaats op alle zendingen vlees en dieren die de grens oversteken, zowel van Europa naar Noord-Ierland als van het VK naar Europa. De uitvoering ervan is gebaseerd op de verordening 2017/625. Voor iedere zending die Europa binnenkomt, geldt dat zij een documentcontrole ondergaan waarbij de controleurs onder andere beoordelen of het veterinaire document origineel is, voldoet aan het model dat de EU voorschrijft en of de zending uit een toegelaten land en een erkend bedrijf afkomstig is.

De benodigde documentatie voor het exporteren van vlees naar de EU zal veranderen na de Brexit. Onderstaand wat er zal veranderen:

- Vóór de Brexit was enkel het handelsdocument tussen het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie voldoende voor de handel van rund- en schapenvlees van Noord-Ierland naar Europa.
- Na Brexit geldt voor het exporteren van vlees/vleesproducten van Noord-Ierland naar Europa de toepassing van volledige exportmaatregelen van derde landen. Voor de aanvraag van export van vleesproducten is het zogenaamde EHC (Export Health Certificate) nodig. Voor het exporteren van vlees(producten) vanuit Noord-Ierland naar de Europese Unie is deze te vinden via <https://www.daera-ni.gov.uk/sites/default/files/publications/daera/1304A%20Internal%20Movement%20Certificate%20V2.PDF>.

Het EHC-document is een officieel document dat bevestigt dat de export voldoet aan de gezondheidsvereisten van het land van bestemming.

Via deze link is altijd het meest recente formulier te vinden. Er is een officiële dierenarts of lokale inspecteur nodig om het document te ondertekenen. Een officiële dierenarts is gemachtigd door APHA (Animal and Plant Health Association) om wettelijke taken uit te voeren. Deze dierenarts of inspecteur dient te staan vermeld in de EHC en deze arts of inspecteur moet in staat zijn om de aanvraag te controleren in de dagen vóór de export.

Nadat APHA de EHC-aanvraag heeft goedgekeurd, zal EHC deze doorsturen naar de aanvrager zijn/haar officiële dierenarts of inspecteur 7 dagen voor de exportdatum of binnen een werkdag als de export binnen 7 werkdagen plaatsvindt. Een voorbeeld van een dergelijk EHC-document is te vinden in bijlage 11.

Fysieke controles

EU-regelgeving stelt dat een deel van de vleesleveringen moet zijn gecontroleerd om de naleving van regels omtrent verpakking, vervoermiddelen, etikettering en temperatuur etc. te hanteren. Voor roodvlees geldt de standaardfrequentie van 20% van de ladingen. Vaak wordt de handel met Nieuw-Zeeland als voorbeeld aangehaald waar volgens het document Algemene Informatie M-Controle landen met afwijkende frequentie (ALIM06) van de NVWA slechts 1% van de vleeszendingen wordt gecontroleerd. Door de onzekerheid hierover, lopen de verwachte kosten uiteen. Voor het geval van exporteren naar de EU is een onderscheid te maken tussen export naar Ierland en export naar EU-26. Het aantal te controleren ladingen is afhankelijk van de uitslagen en de risico's van het product.

Voor de fysieke controle openen de controleurs verpakkingen om van bevroren producten een stuk af te halen en te ontdooien, van conserven openen zij een aantal blikken en van gekoelde producten inspecteren zij enkele verpakkingen. Deze controleurs voeren een beoordelingsmethode uit door middel van proeven en ruiken waarbij zij letten op geur, kleur, consistentie, eventueel smaak en product specifieke eigenschappen. Tevens controleren zij de temperatuur bij gekoelde en bevroren producten.

Bemonsteren

Een deel van de fysiek gecontroleerde ladingen ondergaat eveneens bemonstering om te controleren of de zendingen ziektevrij zijn en voldoen aan de EU-normen. Er bestaat nog discussie met experts uit de industrie over hoeveel ladingen daadwerkelijk de controle moeten ondergaan. DEFRA bemonsteringsdoelen variëren van 1% tot 10%. Het oponthoud door het uitvoeren van deze controle loopt op tot 3 dagen, 72 uur.

Extra veterinaire personeel

Noord-Ierse verwerkers krijgen momenteel extra kosten in rekening gebracht voor het nodige veterinaire personeel om te kunnen waarborgen dat ze EU-standaarden naleven. Dit is gebaseerd op opmerkingen van experts uit de industrie, let op, dit verschilt van de afgiften die momenteel gratis zijn.

3.2 Welke extra kosten nemen de ontstane handelsbarrières met zich mee?

De ontstane handelsbarrières zoals genoemd in de vorige paragraaf nemen extra kosten met zich mee. Deze kosten staan voor zover ze bekend zijn in deze paragraaf beschreven. De bron voor deze paragraaf is eveneens het rapport van LMCNI en ook hier geldt dat dit verwachtingen zijn van de experts. Over onderwerpen als hoeveel procent van de ladingen daadwerkelijk de controle ondergaan, hoe lang de wachttijd uiteindelijk zal zijn en wat de bijhorende kosten hiervoor zijn, zijn geschat en de verwachtingen van experts. Er bestaat nog discussie tussen de verschillende experts over deze gevallen, voor het onderzoek is daarom een gemiddelde daarvan aangehouden.

Documentatie en identificatie

Voor de controle van documentatie en identificatie zoals omschreven in het vorige hoofdstuk zijn de verwachte kosten als volgt berekend:

De bijkomende kosten hiervoor zullen naar verwachting uitkomen op £7,65 per ton. Deze prijs is vergelijkbaar met de officiële controles voor import en rekening houdend met de standaardtarieven zoals uiteengezet in de EU-verordening 2017/62562. Ervan uitgaande dat er 27.139 ton de overtocht zal maken, zullen de totale geschatte kosten uitkomen op £207.613,- voor zendingen naar Ierland. De verwachting is dat er 32.828 ton naar Europa gaat, dit komt dan uit op £251.134,-. Voor de berekeningen is rekening gehouden met een gewicht van 17,99 ton per lading.

De berekeningen benoemen Ierland en de rest van Europa apart omdat per land de kosten nog (lichtelijk) zullen verschillen door laden via de haven van Belfast om fysieke controles aan de Ierse grens te vermijden.

De genoemde te exporteren tonnen zijn overgenomen van de werkelijke hoeveelheid in 2016.

Fysieke controles

De verwachting is dat de export naar Ierland uit 1.508 ladingen bestaat op basis van gegevens uit 2016 en dat 1% controle ondervindt. $1\% \times 1.508 = 15$ ladingen voor controle. De berekening houdt rekening met 30 minuten vertraging wat £1/min/lading kost, dit is inclusief de bijbehorende wachttijd bij selectie voor fysieke controle. Zie voor de berekening tabel 2.

1%	Controle
1508	Ladingen totaal
£ 30,00	Kosten per half uur controle
15,08	Te controleren ladingen
£ 452,40	Totale kosten per fysieke controle van 1 lading van NI naar IE
£ 6.822,19	Totale kosten fysieke controle voor export van 1,508 ladingen van NI naar IE

Tabel 2 Kostenberekening fysieke controle NI naar IE

De verwachting gebaseerd op cijfers uit 2016 is dat naar EU-26 1.824 ladingen zullen vertrekken en dat hiervan ook 1% controle ondervindt. In dit geval is de verwachting dat er een 3-urige vertraging optreedt. Hierbij is rekening gehouden met wachtrijen bij selectie voor fysieke controles op overbelaste havens en aanzienlijke toenames van te controleren volumes. Hierbij zijn de gerekende kosten £1 per minuut per lading.

1%	Controle
1824	Ladingen totaal
£ 1,00	Kosten per minuut vertraging
180	Minuten vertraging
18,24	Te controleren ladingen
£ 180,00	Kosten 3-urige vertraging
£ 3.283,20	Totale kosten per fysieke controle voor export van 1 lading van NI naar EU-26
£ 59.885,57	Totale kosten fysieke controle voor export van 1,824 ladingen van NI naar EU-26

Tabel 3 Kostenberekening fysieke controle NI naar EU-26

Per lading naar Ierland zijn de kosten £452, in het geval van 1.508 ladingen is het totaal £6.822
Per lading naar EU-26 zijn de kosten £3.283, in het geval van 1.824 ladingen is het totaal £59.885

In het geval van een FTA-scenario zullen de kosten per export significant hoger liggen als gevolg van meer controles en langere oponthoud.

Bemonsteren

Ook voor deze kostenberekening is een onderscheid gemaakt tussen de bestemming Ierland en de bestemming Europa. Dit heeft te maken met het aantal ladingen die daar de test doorstaan. Voor het aantal monsters is uitgegaan van het gemiddelde van de verwachtingen 1% - 10%.

Voor Ierland zal dit uitkomen op 15 ladingen * 5% = 0,75 ladingen. De kosten voor deze controles zijn £148 per stuk en er ontstaat een 72-urige oponthoud voor elke gecontroleerde lading (£1/min/load). $0,75 * £148 * 4.320 \text{ min} = £3.368$. Voor de berekening zie tabel 4.

	5%	Bemonstering
	15,08	Ladingen
£	1,00	Kosten per minuut vertraging
	4320	Minuten vertraging
£	148,00	Kosten per controle
	0,754	Te bemonsteren ladingen
£	4.320,00	Kosten 72-urige vertraging
£	3.405,28	Totale kosten bemonstering voor export van 1 lading van NI naar IE
£	3.368,87	Totale kosten bemonstering voor export van 1,508 ladingen van NI naar IE

Tabel 4 Kostenberekening bemonstering fysieke controle NI naar IE

Voor Europa zal dit uitkomen op $18.24 * 5\% = 0,91$ ladingen. De kosten voor deze controles zijn eveneens £148 per stuk en ook hier staat een 72 uur oponthoud voor elke gecontroleerde lading. $0,91 * £148 * 4.320 \text{ min} = £4.074$. Voor de berekening zie tabel 5.

	5%	Bemonstering
	18,24	Ladingen
£	1,00	Kosten per minuut vertraging
	4320	Minuten vertraging
£	148,00	Kosten per controle
	0,912	Te bemonsteren ladingen
£	4.320,00	Kosten 72-urige vertraging
£	4.087,84	Totale kosten bemonstering voor export van 1 lading van NI naar EU-26
£	3.863,09	Totale kosten bemonstering voor export van 1,824 ladingen van NI naar EU-26

Tabel 5 kostenberekening bemonstering fysieke controle NI naar EU-26

Voor dezelfde bemonsteringen zullen in een geval van een FTA-scenario alle bedragen fors hoger liggen met de reden dat de controles intensiever zullen zijn en er meer ladingen worden verwacht.

Extra veterinaire personeel

De kosten zijn doorberekend in overeenstemming met de voedselbureaus als standaardvergoedingen. De berekening gaat uit van een 40-urige werkweek als gemiddelde en er zouden 14 extra personeelsleden nodig zijn om de blijvende naleving van de EU-normen te waarborgen. Hiervan is 70% werkzaam op inspectieniveau en 30% op veterinaire niveau. Dit onderzoek verwacht dat door de naleving van WTO-regels dit aantal extra personeelsleden extra zal groeien.

De extra kosten die deze 14 veterinaire personeelsleden vragen is £1.009.988 → £72.142 per persoon * 14 leden. Deze kosten hebben enkel betrekking op een schatting die de industrie maakt. Het omvat geen extra kosten die DAERA of andere officiële controle-instanties mogelijk moeten betalen voor de personeelsbezetting op de grensinspectieposten etc. Deze kosten zouden in het geval van een FTA-scenario nagenoeg hetzelfde zijn.

Enkele geraadpleegde industrie-experts zijn van mening dat als export gezondheidscertificaten vereist zijn voor EU-27 zendingen, dat dit een extra £10 miljoen zal toevoegen aan de kosten die DAERA al heeft.

Totale kosten officiële controles

Rekening houdend met alle hierboven beschreven kosten voor officiële controles ontstaat het overzicht van alle kosten zoals te zien in tabellen 6 en 7. In het geval van een FTA-scenario zal dit nagenoeg verdubbelen.

Kosten export NI naar IE & EU-26 per lading	
Kosten documentatiecontrole NI naar IE per lading	£ 137,67
Kosten documentatiecontrole NI naar EU-26 per lading	£ 137,68
Totale kosten per fysieke controle van 1 lading van NI naar IE	£ 452,40
Totale kosten per fysieke controle voor export van 1 lading van NI naar EU-26	£ 3.283,20
Totale kosten bemonstering voor export van 1 lading van NI naar IE	£ 3.405,28
Totale kosten bemonstering voor export van 1 lading van NI naar EU-26	£ 4.087,84
Totaal	£ 11.504,08
Extra veterinaire kosten per jaar voor 14 personeelsleden	£ 1.009.988,00
Totaal	£ 1.021.492,08

Tabel 6 Kosten export NI naar IE & EU-26 per lading

Kosten export NI naar IE & EU-26 totaal per jaar	
Kosten documentatiecontrole NI naar IE	£ 207.613,35
Kosten documentatiecontrole NI naar EU-26	£ 251.134,20
Totale kosten fysieke controle voor export van 1,508 ladingen van NI naar IE	£ 6.822,19
Totale kosten fysieke controle voor export van 1,824 ladingen van NI naar EU-26	£ 59.885,57
Totale kosten bemonstering voor export van 1,508 ladingen van NI naar IE	£ 3.368,87
Totale kosten bemonstering voor export van 1,824 ladingen van NI naar EU-26	£ 3.863,09
Totaal	£ 532.687,27
Extra veterinaire kosten per jaar voor 14 personeelsleden	£ 1.009.988,00
Totaal	£ 1.542.675,27

Tabel 7 Kosten export NI naar IE & EU-26 totaal per jaar

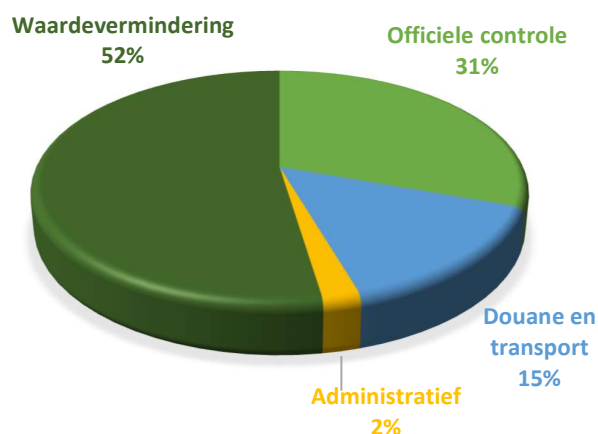
De kosten van de officiële controles, douane & transport en administratie veroorzaken een waardevermindering voor de vleesproducten. In het rapport van LMCNI staat onderstaande tabel waar onder andere de waardevermindering staat berekend op £2.543,901.

NTBs on Inputs	WTO Equivalence	Open-Door Trade Policy
Official controls	£430,601	£683,145
Customs and transport	£316,541	£786,742
Other	£251,578	-£251,578
Sub-Total (Inputs)	£998,720	£1,218,308
NTBs on Outputs		
Official controls	£1,479,914	£2,170,886
Customs and transport	£726,141	£890,795
Administrative	£104,395	£139,193
Value deterioration	£2,543,901	£6,701,507
Sub-Total (Outputs)	£4,854,351	£9,902,380
Overall Total	£5,853,072	£11,120,688
NTBs as % of Industry Costs	3.0%	5.7%

Door alles samen te voegen ontstaat het overzicht zoals in figuur 6 over hoe de kosten zijn verdeeld over een lading vleesexport naar de Europese Unie. De waardevermindering is de grootste kostenpost omdat dit bestaat uit de andere genoemde kosten.

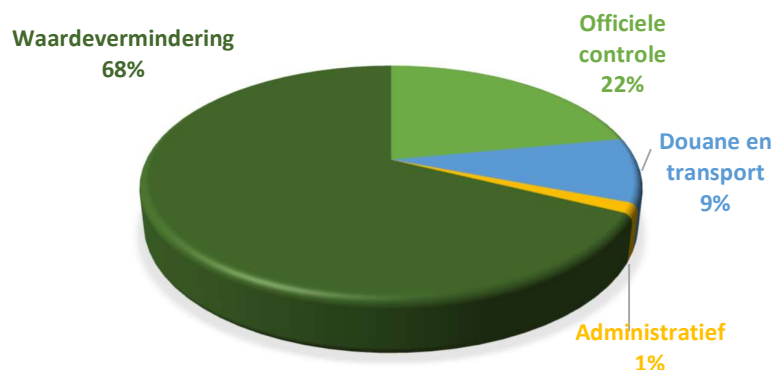
Het onderzoek richt zich niet op het FTA (open deur beleid) scenario. Om toch een beeld te geven over wat de verschillen zijn tussen een WTO-scenario en een FTA-scenario is figuur 7 geplaatst. De totale kosten liggen hier duidelijk hoger dan in het geval van een WTO-scenario. Ook opvallend is dat de waardevermindering van het product in dit geval nog hoger ligt.

KOSTEN WTO-HANDEL £4854,35

Figuur 6 Kosten WTO-scenario

KOSTEN OPEN DEUR BELEID £9902,38

Figuur 7 Kosten FTA-scenario

3.3 Hoe ontwikkelt zich naar verwachting de omvang van de rundvee- en schapehouderij in Noord-Ierland?

Voor de beantwoording hiervan zijn interviews gehouden, onderstaande per geïnterviewde organisatie de uitwerking van de reacties. Elke geïnterviewde organisatie geeft een aantal hoofdonderwerpen aan die zij belangrijk vinden om de verwachting van de ontwikkeling van de omvang van de rundvee- en schapenhouderij te kunnen voorspellen. Deze hoofdonderwerpen worden met elkaar vergeleken om de belangrijkste overeenkomende onderwerpen te achterhalen. Iedere organisatie heeft in het interview minimaal een kenmerkende uitdrukking gebruikt die voor elk interview onderaan geciteerd staat. Deze citaten benadrukken de zorgen en onzekerheid nog eens duidelijk.

Woordenwolk

Van alle interviews samen is bovenstaande woordenwolk gemaakt. Uit deze woordenwolk is te herleiden dat EU het vaakst is genoemd omdat BLM zich zorgen maakt over de afzet van de vleesmarkt naar zowel GB als naar de EU. LMCNI verwacht een daling in de instabiele exportmarkt en UFU maakt zich voornamelijk zorgen om de grenscontroles. UK wordt vaak genoemd omdat LMCNI zich zorgen maakt om de toekomst van de UK agrarische sector door de onderhandelingen over het akkoord. Alle partijen maken zich druk om de UK-boeren en de vergoedingen vanuit de EU die komen te vervallen.

‘Sector’ is vaak genoemd door alle organisaties omdat zij zich zorgen maken om de toekomstige ontwikkeling van de NI agrarische sector door o.a. de schapen- en rundveehouderij en de afhankelijkheid van EU-arbeid. Trade is vaak genoemd in combinatie met deal, dit duidt op zorgen over de NI-handel die sterk afhankelijk is van Zuid-Ierland volgens BLM. LMCNI hoopt op een vrijhandelsakkoord met de EU en volgens UFU is de toekomst van de sector sterk afhankelijk van de onderhandelingen over de handel met de EU.

Een verdere telling en toelichting van deze woordenwolk is te vinden in bijlage 13.

Interview Ballymena Livestock Market (BLM)

Voor BLM zijn er 5 belangrijke onderdelen die een grote rol gaan spelen bij de vormgeving van de landbouw van Noord-Ierland na de Brexit. Deze vijf zijn onzekerheid, opbloeiende landbouw (door Covid-19), meerwaarde binnenlandsvoedsel, de grens tussen Noord- en Zuid-Ierland en de mogelijkheid van Groot-Brittannië om het lamsvlees van Noord-Ierland te absorberen. Onderstaand staan deze hoofonderwerpen uitgeschreven zoals dit in het interview zijn genoemd.

Onzekerheid

Het is erg lastig om de gestelde vragen te beantwoorden. Momenteel is Brexit erg op de achtergrond geraakt door de huidige Covid-19 crisis. Er werd in eerste instantie gedacht dat er een deal was waarbij Noord-Ierland het beste kon krijgen van twee werelden: toegang tot de GB- en EU-markten met weinig aanvullende maatregelen. Helaas was er op de ochtend van 7-9-2020 op het nieuws te vernemen dat de Britse regering voorstelt om hier toch verandering in te brengen, waardoor er een grens zal komen tussen Noord- en Zuid-Ierland.

Opbloeiende landbouw

Wanneer deze grens NIET komt en Noord-Ierland onder de oorspronkelijke overeenkomst blijft, ziet Ballymena Livestock Market dat de landbouw opbloeit, maar er is een limiet aan het aantal wat elke sector kan toenemen. Er is niet meer land dan er is en de bestaande milieucontroles beperken de mate van investering.

Meerwaarde binnenlandsvoedsel

Als gevolg van Covid-19 zijn de waarden van binnenlandsvoedsel gestegen aangezien de toeleveringsketens die normaal producten uit andere landen halen lijken te zijn verstoord. Momenteel lijkt er dus een grotere vraag te zijn naar zelf geproduceerd voedsel. Zolang dit voortduurt, zal de landbouw blijven opbloeien. Momenteel ontvangen de Noord-Ierse boeren nog BBR (basisbetalingsregeling) gelden, welke nog altijd essentieel zijn voor de Noord-Ierse landbouw. De Britse regering heeft aangegeven deze steun te vervangen, maar niemand weet nog wat het zal zijn en hoeveel.

Grens Noord- en Zuid-Ierland & absorberen Noord-Ierse lamsvlees door GB

De lamsvleesmarkt is sterk afhankelijk van de handel naar het Zuiden, de eventuele grens tussen Noord- en Zuid-Ierland zal hierdoor grote gevolgen hebben voor de landbouw. Ballymena Livestock Market vreest dat de Britse markt al het Noord-Ierse lamsvlees niet zal kunnen absorberen, maar gezien de huidige prijsstijging is dat misschien toch wél het geval. De waarde van voedsel lijkt over de hele wereld te zijn gestegen, dus misschien hebben we weinig te vrezen omdat we geen toegang hebben tot de EU-markt. De tijd zal het leren.

~ The value of food seems to have risen throughout the world so perhaps we have little to fear by not having access to the EU market - time will tell. ~

Interview DAERA

DAERA heeft ervoor gekozen om in plaats van de interviewvragen te beantwoorden de student door te verwijzen naar een onderzoeksrapport waarin veel antwoorden te vinden zijn. DAERA heeft van tevoren aangegeven dat het antwoord op de vragen erg afhankelijk is van de overeenkomst tussen het VK en de EU, de toekomstige agrarische tegemoetkomingen en de werkgelegenheid in de sector. Onderstaand een samenvatting van deze onderzoeksrapporten, deze rapporten namen voornamelijk de agrovoedingssector, handelsscenario's, WTO & FTA onderhandelingen, GLB-betalingen, gevolgen voor individuen, gezinnen & bedrijven, wat de regeringen zouden moeten doen en de onzekerheid over alles aan als belangrijke punten. Het verwezen rapport is **BREXIT: HOW MIGHT UK AGRICULTURE THRIVE OR SURVIVE? FINAL REPORT** (Hubbard, 2019)

Toekomst Agrovoedingssector

De Brexit zal de Britse agrovoedingssector als een van de zwaarste treffen. Het is niet alleen afhankelijk van handelsbetrekkingen met zowel de Europese Unie als met de rest van de wereld, maar het is ook een sector die afhankelijk is van arbeidsmigranten en de zwaarste subsidiëring en regulering kent onder het huidige gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

Handelsscenario's

Het onderzoek toont aan dat onder geselecteerde handelsscenario's de impact van Brexit op de Britse landbouw verre van uniform zal zijn.

WTO & FTA

De effecten van het handelsscenario zijn afhankelijk van de netto handelspositie en / of de wereldprijzen. Volgens een vrijhandelsovereenkomst (FTA) met de EU zijn de landbouweffecten relatief bescheiden. Daarentegen heeft eenzijdige afschaffing van importtarieven aanzienlijke negatieve gevolgen voor prijzen, productie en inkomens. De goedkeuring van het huidige WTO-tariefschema van de EU voor alle invoer (inclusief die uit de EU) is in het voordeel van de netto-importeurssectoren (bijv. Zuivel) en schaadt de netto-exporteurssectoren (bijv. Schapen). Deze handelseffecten kunnen echter worden overschaduwd door de wisselkoers en mogelijke veranderingen op de arbeidsmarkt en andere niet-tarifaire belemmeringen.

GLB-betalingen

Gezien de afhankelijkheid van veel Britse landbouwbedrijven van rechtstreekse GLB-betalingen, zal de afschaffing ervan, voorspelbaar, de negatieve effecten van nieuwe handelsregelingen verergeren en de positieve effecten compenseren. De afschaffing van rechtstreekse betalingen zal inderdaad gevolgen hebben voor de meeste landbouwbedrijven, maar de omvang verschilt aanzienlijk per onderneming en per decentraal bestuur.

Individuen, gezinnen en bedrijven

Het onderzoek laat verschillen zien in effecten op landbouw- en sectorniveau, wat impliceert dat hoewel de landbouwsector kan overleven en zich kan aanpassen, er waarschijnlijk aanzienlijke problemen zullen zijn voor individuen, gezinnen en bedrijven. Veranderingen in de landbouwsector kunnen verdergaande effecten hebben in andere sectoren, zoals de voedselverwerking.

Regering(en)

De Westminster en de gedelegeerde regeringen moeten wellicht de implicaties van dergelijke veranderingen voor mensen, de voedselvoorziening, het landgebruik en het platteland overwegen, en hun reacties en beleidsbenaderingen om dit te beheren kunnen variëren.

Onzekerheid

De onzekerheid tijdens de onderhandelingen over het terugtrekkingsakkoord was (en is nog steeds op het moment van schrijven) echter een groot probleem, waardoor het voor boeren en de agrovoedingsindustrie buitengewoon moeilijk is om plannen te maken voor de toekomst.

~ However, uncertainty during negotiations regarding the Withdrawal Agreement has been a major problem, making it extremely difficult for farmers and the agri-food industry to plan for the future ~

Interview LMCNI

LMCNI heeft eerder in 2017 al een onderzoek laten doen naar de mogelijke gevolgen van Brexit voor de roodvleessector en export. LMCNI verwacht WTO-regelingen in de toekomst voor de export van roodvlees(producten). Belangrijke en zorgwekkende punten daarbij voor hen zijn de impact van WTO-tarieven, non-tarifaire belemmeringen (NTB's) en andere effecten die voortkomen uit de Brexit. Belangrijke punten tijdens dit interview zijn handelsvoorwaarden en productie en export in het geval van een WTO-scenario en een open deur beleid.

Handelsvoorwaarden

De zorg om Brexit is groot omdat het ongekend is en volgens LMCNI de potentie heeft om grote opschudding te veroorzaken in de Britse en Noord-Ierse landbouwsector als deze niet goed wordt aangepakt. Gezien de grote bezorgdheid en de realistische mogelijkheid dat het VK en de EU er niet in slagen om tot een vrijhandelsovereenkomst te komen, verwacht LMCNI dat de WTO-handelsvoorwaarden gaan gelden voor deze export. De studie die LMCNI eerder heeft laten uitvoeren peilde de impact van de handelsvoorwaarden van de WTO op de Noord-Ierse rund- en schapenvleesindustrie en beoordeelde de implicaties daarvan voor de toekomst van de sector ontwikkeling. In deze studie is onder andere aandacht geschonken aan de impact van WTO-tarieven, non-tarifaire belemmeringen (NTB's) en andere effecten die voortkomen uit de Brexit die zorgen baren.

Volgens LMCNI zijn dit de belangrijkste mogelijke gevolgen voor een WTO-scenario:

Productie

LMCNI verwacht een stijging van de productie van 0,7% op korte termijn na Brexit. Op basis van modellen op Brits niveau, voorspellen zij dat de Britse consumptie van het Noord-Ierse rund- en schapenvlees met bijna 23% zal stijgen. Ondanks dit positieve moet men rekening houden met tot hoever de Britse consument prijsstijgingen zal tolereren die in een dergelijke situatie zouden ontstaan. Ook moet er met de lange termijnverbintenis van de regering om een dergelijk beleid voort te zetten rekening gehouden worden gezien de noodzaak om vrijhandelsovereenkomsten na te streven met andere landen.

Export

De export van Noord-Ierland naar buitenlandse (niet Britse) markten, zal naar verwachting in totaal met 82% dalen. De verwachting voor de export naar Europa zal ook krimpen met zo'n 93%.

In het geval van een open deur beleid vindt LMCNI dit de belangrijkste conclusies:

Productie

De productie zal afnemen met bijna 21% wat een verwoestende impact zal hebben op de sector aangezien de Britse producenten moeite hebben om te concurreren met import uit de hele wereld. Ook voorspellen zij dat de Britse consumptie van door Noord-Ierland geproduceerd vlees met 5,5% zal afnemen. Door daarnaast een te verwachten stijgende invoer zal dit ernstige gevolgen hebben voor de verwerkende industrie en de plattelandseconomie in ruimere zin.

Export

In dit geval verwacht LMCNI dat de export daalt met 91,5% terwijl de uitvoer naar niet Europese landen lichtjes zal stijgen.

Toekomst rund- en schapenhouderij

De harde daling van de productie in het kader van een opendeurbeleid en de verwachte verslechtering van de winstgevendheid zouden leiden tot een ingrijpende herstructurering van de rund- en schapenvleeshouderij, vooral als de steun vermindert. De precieze aard van dergelijke veranderingen is op dit moment moeilijk te voorspellen, maar als een veehouder wil overleven moet

hij de kostenbasis aanzienlijk wijzigen. Mogelijkheden hiervoor kunnen zijn schaalvoordelen waarbij ook tal van agrarische ondernemers de industrie zullen verlaten. Er wordt gevreesd voor verslechtering van omstandigheden voor de dieren doordat het boeren naar minder intensief verandert per individu.

Onzekerheid

De onzekerheid dwingt agrarische ondernemers om dergelijke ingrijpende veranderingen in overweging te nemen naast deeltijdlandbouw. Al die tijd zal de sector te maken krijgen met een meer volatiele wereldmarkt en alle onzekerheden die dit met zich meebrengt op het gebied van prijzen en cashflow-uitdagingen.

~ Brexit is unprecedented and has the potential to cause major upheaval to the UK and Northern Irish agricultural industry if it is not handled properly ~

(Ireland, Livestock & Meat commission NI, 2017)

Interview UFU

UFU gaat liever niet in detail in op elk van de beleidsvragen, aangezien veel ervan elkaar overlappen en dezelfde vraag op een vergelijkbare manier stellen, dus UFU zal er meer in het algemeen op ingaan. Het is erg lastig om 3 hoofdonderwerpen te omschrijven aangezien er zo veel zijn. Dit zijn de vijf belangrijkste volgens UFU:

Bezorgdheid

UFU maakt zich grote zorgen over het uitblijven van vooruitgang bij de onderhandelingen tussen het VK en de EU. Er zijn nog veel gebieden waarover geen overeenstemming is bereikt en het betekent dat het plannen van een deal of geen deal bijna onmogelijk is, zeker voor de roodvleessector.

Roodvleessector

De roodvleessector is een gevoelige en zeer complexe sector. Problemen zijn onder andere dat rundren en schapen binnenkort zullen worden geslacht en er blijft bezorgdheid bestaan over de vereisten voor oorsprongsetikettering, welk stempel er zal worden gebruikt en welke verpakking zal worden gebruikt.

Grensovergang en douane

Er bestaat een open grens met de Republiek Ierland en het risico van toegang via een achterdeur. Een groot deel van de Noord-Ierse producten gaat via de haven van Dublin, vanwege de zorgen van de Britse markt over hoe dit zal werken is het onduidelijk hoe dat straks verdergaat. AgriFood heeft het hoogste niveau aan controles en de hoogste eisen aan controles. Dit brengt veel zorgen over een gelijk speelveld op het gebied van normen en wat dit betekent voor toekomstige steun voor vee- en schaphouders. Er is ook een gebrek aan informatie over douaneprocedures.

Export(gezondheids)certificaten & tarieven

Er is ook bezorgdheid over de beheer van exportgezondheidscertificaten. Een ander probleem betreft de afhandeling van tarieven en het innen van tarieven en hoe HMRC (HM Revenue & Customs) dit zal controleren. Kwalificeren van goederen en de korting van tarieven is een enorm probleem voor de rundvleessector in NI. Veel van de belangrijkste verwerkers hebben fabrieken in GB en er gaat veel rundvlees van GB naar NI voor verdere verwerking en verpakking, en dit moet allemaal worden opgelost. Blijft het in NI, is het voor export of gaat het terug naar GB. Onbelemmerde toegang tot GB van NI blijft nog steeds een onderwerp van discussie.

~ Unfettered access to GB from NI still remains a topic for debate ~

3.4 Wat is de verwachting van de ontwikkeling van export vanuit Noord-Ierland naar de Europese Unie?

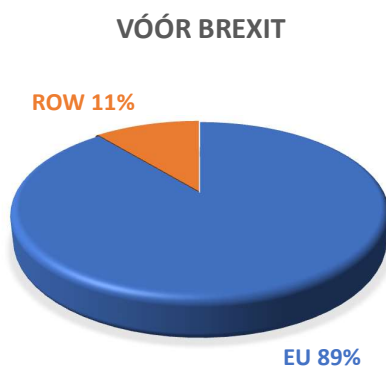
Voor de beantwoording hiervan is gebruik gemaakt van dezelfde interviews als voor deelvraag 3 en het onderzoeksrapport van LMCNI.

De meningen over de ontwikkeling van de export vanuit Noord-Ierland naar Europa lopen uiteen. LMCNI laat het afhangen van de soort overeenkomst die er gaat komen, een WTO of een FTA. In het geval van een WTO verwacht LMCNI dat de export drastisch gaat dalen met 93% voor de export naar Europa. In het geval van een FTA verwacht LMCNI dat de export naar Europa zal dalen met bijna 91,5% terwijl de export naar de rest van de wereld dan zal stijgen. Tabel 8 is ook onderdeel van het rapport van LMCNI, en heeft de verwachte kosten voor zowel een WTO-gelijkwaardigheidshandel als een open deur handel naast elkaar gezet. Alle te maken kosten in het geval van een open deur handel liggen hoger dan voor de WTO-handel. In beide gevallen zal de export naar de EU drastisch dalen. Note: NTB's zijn niet tariffaire belemmeringen: kosten buiten de tarieven om.

NTBs on Inputs	WTO Equivalence	Open-Door Trade Policy
Official controls	£430,601	£683,145
Customs and transport	£316,541	£786,742
Other	£251,578	-£251,578
Sub-Total (Inputs)	£998,720	£1,218,308
NTBs on Outputs		
Official controls	£1,479,914	£2,170,886
Customs and transport	£726,141	£890,795
Administrative	£104,395	£139,193
Value deterioration	£2,543,901	£6,701,507
Sub-Total (Outputs)	£4,854,351	£9,902,380
Overall Total	£5,853,072	£11,120,688
NTBs as % of Industry Costs	3.0%	5.7%

Tabel 8 Samenvatting van NTB kosten voor Noord-Iers rund- en schapenvlees

Afgaande op het volgende overzicht, tabel 9, blijkt dat de gehele structuur van de export zal gaan veranderen. In beide gevallen daalt de export naar de EU drastisch, stijgt de export naar de rest van de wereld evenals de import van de rest van de wereld. In figuur 10 de verdeling van de Noord-Ierse export nog vóór de Brexit. ROW staat voor de rest van de wereld en EU staat voor Europese Unie.

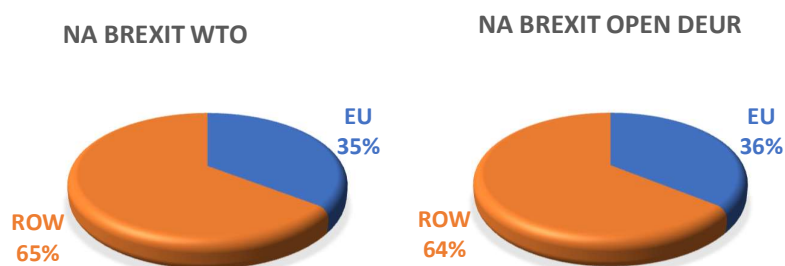
In het geval van een WTO-regeling zal het verschil uiteindelijk in opbrengst weinig verschillen en zelf lichtjes stijgen (0,7%). Na de Brexit wordt er ook verwacht dat in dit geval het vlees binnenlands meer genuttigd zal worden dan voorheen.

Figuur 8 verdeling export vóór Brexit

	Baseline	WTO Equivalence		Open-Door Trade Policy	
Indicator	2016 – (£m)	% Change	Forecast (£m)	% Change	Forecast (£m)
NI exports to the EU	205.7	-92.9%	14.6	-91.5%	17.5
NI exports to the ROW	25.3	5.1%	26.6	24.2%	31.4
Total value of NI exports	231.0	-82.2%	41.2	-78.8%	48.9
UK imports from the EU	1,101.4	-85.2%	162.5	-62.1%	416.9
UK imports from the ROW	525.0	30.9%	687.1	166.6%	1,399.7
Total value of UK imports	1,626.4	-47.8%	849.6	11.7%	1,816.6
UK consumption of domestically produced (UK) beef and sheep meat products	5,023.6	14.7%	5,759.6	-4.0%	4,822.1
UK consumption of NI produced beef and sheep	869.0	22.8%	1,066.9	-5.5%	821.1
NI beef and sheep meat turnover	1,100.0	0.7%	1,108.1	-20.9%	870.0

Tabel 9 Samenvatting korttermijn impact (Ireland, Livestock & Meat commission NI, 2017)

Door een WTO-regeling of een open deur beleid zal de verdeling van de export veranderen. De verdeling van beide scenario's staan in figuur 13.

Figuur 9 Verdeling export na Brexit

Deze omschrijving is uitgebreid te vinden in het rapport IMPACT OF WTO TRADING ON THE NORTHERN IRELAND BEEF & SHEEP MEAT INDUSTRY pagina's 69-75.

Ballymena Livestock Market geeft juist aan dat de sector zal groeien door de huidige omstandigheden. Zij merken dat de binnenlandse consumptie van het Noord-Ierse vlees momenteel stijgt waardoor ook de waarden hiervan. Voor BLM is het van groot belang dat de grens tussen Noord- en Zuid-Ierland geen veranderingen bevindt en onder de oorspronkelijke overeenkomst blijft. Hierdoor zal de sector blijven kunnen groeien tot de maximale omvang betreffende het land is bereikt. Toch vreest BLM voor de grens tussen Noord- en Zuid-Ierland waardoor zij de gehele exportsector zien dalen. Hiervoor hebben zij niet aan kunnen geven met hoeveel zij denken dat dit gaat dalen.

Hoofdstuk 4 Discussie

De doelstelling van dit onderzoek was om een overzichtelijk beeld te verkrijgen over wat rund- en schapenvlees exporterende partijen konden verwachten aan veranderingen na de Brexit in het geval van een No-Deal scenario en om hier een informatie overzicht van te maken. Het onderzoek moet een antwoord vinden op de vraag *‘Wat is het mogelijke effect van een no-deal brexit op de internationale handel vanuit Noord-Ierland met de Europese Unie in rundvlees- en lamproducten?’* De vragen welke handelsbarrières zouden ontstaan, welke extra kosten deze met zich meenamen, hoe de omvang van de rundvee- en schapenhouderij zou veranderen hierdoor en hoe de export van rundvlees- en lamproducten hierdoor zou gaan veranderen moeten de hoofdvraag beantwoorden.

Belangrijkste resultaten

De belangrijkste resultaten voor de eerste deelvraag *‘Welke handelsbarrières ontstaan voor grensovergangen?’* zijn samengevat de benodigde documentatie en dan met name de EHC-certificaten die de veehouder bij zijn dieren al aan moet vragen. Dit certificaat/formulier kan enkel goed en officieel ingevuld worden bij het aanwezig zijn van een door APHA erkende dierenarts. De uit te voeren fysieke controles bij grensovergang zullen vele malen uitgebreider zijn dan voorheen. Het is erg afhankelijk van de soort Brexit (WTO of FTA) voor hoe dit er precies uit gaat zien. De bemonstering van de te exporteren ladingen wordt ook uitgebreid en neemt ook extra wachttijden met zich mee. Het goed uit kunnen voeren van al die controles vraagt om inschakeling van extra veterinaire personeel en al met al gaan de kosten erg oplopen.

De kosten die hiervoor berekend zijn volgens het rapport van LMCNI, zijn een antwoord op de volgende deelvraag: *‘Welke extra kosten nemen deze handelsbarrières met zich mee?’*. De berekeningen houden rekening met wachttijden die £1 per minuut per lading kosten. De totale kosten voor het exporteren van vlees(producten) naar de Europese Unie zijn £1.542.675. Per product is aangegeven waar de kosten uit bestaan. Dit is voor 52% waardevermindering van het product, 31% officiële controles, 15% douane en transport en slechts 2% van de kosten zijn administratief.

Voor de derde deelvraag, *‘Hoe ontwikkelt zich naar verwachting de omvang van de rundvee- en schapenhouderij in Noord-Ierland?’* was een interview opgesteld waardoor er een antwoord op deze vraag moest komen. De uitslag van deze interviews was niet zoals gepland. De reacties kwamen terug als verhaalvorm of er werd doorverwezen naar een onderzoeksrapport. Door het omgooien van de aanpak van de verwerking van de interviews zijn ze toch bruikbaar. De onzekerheid onder de geïnterviewden komt duidelijk naar voren. Zij maken zich erg druk over de vraag of er een WTO-regeling komt of een FTA. De uitslag hiervan bepaalt namelijk hoe zij op de vragen moeten reageren en welke stappen zij zelf moeten ondernemen. Ook komt er duidelijk naar voren dat er zorgen zijn over de toekomst van de agrarische sector in Noord-Ierland. Alles is afhankelijk van de uitkomst van de Brexit-onderhandelingen.

De vierde en laatste deelvraag *‘Wat is de verwachting van de ontwikkeling van export van rundvlees- en lamproducten vanuit Noord-Ierland naar de EU?’* zou ook beantwoord moeten worden door het houden van de interviews. Dit is niet geheel gelukt behalve dat er uitgesproken werd hoe groot de onzekerheid is en dat de uitslag ervan geheel afhankelijk is van een WTO- of een FTA-scenario. Er zijn meer antwoorden gevonden in het onderzoeksrapport van LMCNI die ook veel is gebruikt voor de eerste twee deelvragen. De belangrijkste uitkomsten hiervan zijn dat voor de Brexit de export voor 89% naar de EU ging en 11% naar de rest van de wereld. Na de Brexit, afhankelijk van een WTO- of een FTA-scenario, zal dit drastisch veranderen naar 35% EU en 65% rest van de wereld in het geval

van een WTO-scenario. Als er een FTA-regeling komt dan wordt verwacht dat deze verdeling verandert naar 36% naar de EU en 64% rest van de wereld.

Kritische reflectie

Het onderzoek is niet geheel verlopen zoals gepland, de motivatie was soms lastig te vinden omdat de aanpak van het onderzoek toch niet duidelijk genoeg is geweest. Er was gedacht dat het vinden van de juiste literatuur makkelijker zou zijn en dat er al meer bekend was over het onderwerp.

Daarnaast duurde het langer dan in eerste instantie gedacht om reacties te krijgen van geïnterviewden. De tijdsplanning voor het maken door de student was goed, de motivatie van de student om hiermee bezig te gaan kon beter en de volgende keer zal de aanpak duidelijker moeten.

Het vinden van de juiste literatuur bleek een stuk lastiger dan verwacht. Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar de gevolgen van Brexit, maar het gezochte antwoord stond er niet tussen. Er is een rapport van LMCNI gevonden die redelijk overeenkwam met het doel en vragen welke daarom regelmatig is gebruikt om antwoorden te vinden. De Engelse wetenschappelijke taal maakte het begrijpen van de teksten lastig.

Het verkrijgen van antwoorden op de interviews bleek lastiger dan gepland. Uiteindelijk zijn er vier reacties gekomen op de interviews. Geen enkele van deze organisaties heeft het samengestelde antwoordenblad ingevuld, allen stuurden zij een verhaal terug omschreven in de e-mail. De reden hiervoor is dat het een complexe omstandigheid is en dat er erg veel onzekerheid is. Dat de organisaties op deze manier zouden reageren was niet aan te zien komen maar achteraf wel begrijpelijk.

De verkregen antwoorden door de interviews zijn interessant en goed te gebruiken bij een onderzoek naar wat de grootste bezorgdheden zijn voor de agrarische sector door de Brexit. De twee vragen waarvoor de interviews bedoeld zijn, zijn niet door de interviews te beantwoorden. Achteraf had een betere richting voor dit onderzoek kunnen zijn wat de grootste bezorgdheden zijn door de Brexit en welke onderwerpen hieruit voortkomen.

Om dit onderzoek als valide te beschouwen zijn er niet genoeg betrouwbare gegevens verzameld. Er is qua literatuuronderzoek gebruik gemaakt van slechts 1 onderzoek van 2 partijen. Om het onderzoek op gebied van literatuur meer valide te maken zouden er meer onderzoeken gebruikt moeten worden van officiële en onderzoeksinstanties. Er is wel gezocht naar dergelijke rapporten, helaas heeft de zoektocht daartoe niets opgeleverd. Er is in de literatuur nog weinig bekend over deze onderwerpen en omdat niemand het antwoord weet, zal dit wel lastig zijn om een rapport over te schrijven.

Qua interviews zijn er niet genoeg reacties gekomen en de resultaten ervan zijn in praktijk toch niet zo met elkaar te vergelijken als in eerste instantie gedacht. Het onderzoek is niet valide door de weinige reacties en door het feit dat het onmogelijk was om goed door te vragen en te sturen. De interviews zijn in de verhaelvorm zoals ze nu zijn niet met elkaar te vergelijken zoals in eerste instantie de bedoeling.

De opgestelde interviews waren sterk in dit onderzoek. Het antwoord op deze vragen zou antwoorden geven op de derde en vierde deelvraag. De persoon die het interview ontvangt kan gemakkelijk de antwoorden invullen en retour zenden naar de interviewer.

Voor de antwoorden zijn speciale antwoordvakken aangemaakt die door iedereen in te vullen zijn, de informatie eromheen is maar door een persoon aan te passen. De beantwoording door verschillende organisaties met verschillende expertises maakt het onderzoek mooi breed en met behulp van de controlegroep is dit valide.

Methode

Door de taalbarrière is de keuze gemaakt om de interviews online in te laten vullen, echter is hierdoor diepgang en sturing in de interviews ver te zoeken. Er zijn vaak dingen genoemd waar de interviewer verder op na had kunnen/moeten vragen om een meer gespecificeerd antwoord te verkrijgen die de deelvraag ook kan beantwoorden. Voor de aanpak van deze interviews was het beter geweest om in het land zelf de mensen te bezoeken en dan de interviews te doen. Zo kan er in het geval van taalbarrières iets nagevraagd of zelfs uitgetekend worden wat het gesprek dan makkelijker maakt. Ook zijn stiltes tijdens een dergelijk live ontmoeting minder ongemakkelijk en kan de interviewer misschien beter aan geven wanneer hij/zij iets niet begrijpt. Telefonisch zal de taalbarrière blijven en misschien wel verergeren.

Door de beperkingen in de onderzoeksmethodiek zoals duidelijk einddoel en duidelijke omschrijving van het eindresultaat, kunnen de onverwachte resultaten worden verklaard. Als het einddoel duidelijker was geweest, zou de student hier gericht naartoe hebben kunnen werken.

Een van tevoren duidelijke omschrijving van waar de literatuur aan moet voldoen om voor dit onderzoek voldoende valide te zijn, had veel scherper gemoeten.

De van tevoren opgestelde tabellen om alles overzichtelijk in weer te geven zijn niet gebruikt. Het idee daarvan was goed, maar het was uiteindelijk niet bruikbaar. Ook de onderwerpen die tijdens het schrijven van de methode bedacht zijn om te onderzoeken zijn achteraf een stap te ver geweest.

De basis voor dit onderzoek is niet volledig genoeg geweest. Er is tijdens dit onderzoek alvast naar oplossingen gezocht waarvan de onderzoeker meende dat die belangrijk waren zonder eerst na te gaan waar al die onzekerheid nu echt vandaan komt. Tijdens het onderzoek is duidelijk geworden waar de organisaties eerst antwoord op moeten hebben voordat zij een inschatting kunnen maken over de gevolgen van Brexit op de internationale handel van rundvee- en schapenvlees.

Hoofdstuk 5 conclusies en aanbevelingen

Dit afstudeerwerkstuk gaat over de mogelijke gevolgen van een No-Deal Brexit scenario voor de internationale handel van rundvlees- en lamproducten van Noord-Ierland naar Europa.

Onderwerpen die hierbij aan bod komen zijn te ontstane handelsbarrières, de kosten die de handelsbarrières met zich meenemen, de ontwikkeling van de rundvee- en schapenhouderij en de ontwikkeling van de export van rundvlees- en lamproducten.

5.1 Conclusies

Welke handelsbarrières ontstaan voor grensovergangen van rund- en schapenvleesproducten van Noord-Ierland naar Europa?

De belangrijkste barrières die ontstaan zijn controle documentatie en identificatie, fysieke controles, bemonstering, extra veterinair personeel dat nodig is voor naleving en bijbehorende heffingen bij grensinspectieposten. De uitvoering van de controle is gebaseerd op de verordening 2017/625. Na de Brexit is er een EHC-document nodig dat bevestigt dat de export voldoet aan de gezondheidsvereisten van het land van bestemming. Een deel van de vleesleveringen moet een controle ondergaan ter controle van de naleving van regelt omtrent verpakking, vervoermiddelen, etikettering en temperatuur etc. Een deel van deze fysiek gecontroleerde ladingen ondergaat eveneens bemonstering om de ziektestatus te controleren en of die voldoen aan de EU-normen. Er bestaat nog discussie tussen de experts uit de industrie over hoeveel ladingen daadwerkelijk de controle moeten ondergaan. Noord-Ierse verwerkers krijgen extra kosten in rekening gebracht voor het nodige veterinaire personeel om de naleving van de EU-standaarden te waarborgen.

Welke extra kosten nemen de ontstane handelsbarrières met zich mee?

De bijkomende kosten voor documentatie en identificatie komen uit op £7,65 per ton. Ervan uitgaande dat er 27.139 ton de overtocht zal maken naar Ierland, komen de totale kosten uit op £207.613 voor ladingen naar Ierland. Naar Europa zal 32.828 ton de overtocht maken wat uitkomt op £251.134.

Voor de kostenberekening van de fysieke controles 1% gecontroleerde ladingen en £1 per minuut wachttijd. De verwachte kosten voor 1 lading naar Ierland is £452,40 en de verwachte kosten voor 1 lading naar de rest van Europa is £3.283,20.

Voor het aantal bemonsteringen is het gemiddelde aangehouden van de verwachtingen, namelijk 5%. De kosten per controle zijn £148 en door het 72-urige oponthoud zijn de kosten £3.405,28 per lading naar Ierland en £4.087,84 per lading naar de rest van Europa.

Voor de 14 extra benodigde personeelsleden is rekening gehouden met £1.009.988.

Door deze oplopende kosten ontstaat een waardevermindering van ongeveer 52% voor vleesproducten die de grens overgaan naar Europa.

Hoe ontwikkelt zich naar verwachting de omvang van de rundvee- en schapenhouderij in Noord-Ierland?

De verwachting van de ontwikkeling van de omvang van de rundvee- en schapenhouderij in Noord-Ierland is afhankelijk van vooral de onzekerheid die nu heerst onder de Noord-Ierse ondernemers en organisaties, de grensovergang en douane, een WTO- of een FTA- scenario, de veranderende GLB-betalingen en handelsvoorwaarden. Er heerst binnen de sector nu veel onzekerheid doordat er eerst een deal leek te zijn waarbij Noord-Ierland het beste kon krijgen van twee werelden, deze deal werd op 07-09-2020 weggeveegd. Door de onzekerheid is het moeilijk voor de agrovoedingsindustrie om plannen te maken voor de toekomst. AgriFood heeft het hoogste niveau en hoogste aan controles wat veel zorgen brengt over het gebied van normen en steun. Er is ook gebrek aan informatie over

douaneprocedures. De effecten van het handelsscenario zijn afhankelijk van de netto handelspositie en/of de wereldprijzen. Een WTO- of een FTA-scenario bieden hiervoor uiteenlopende resultaten welke beide andere voor- en nadelen bieden voor verschillende partijen. De Noord-Ierse agrarische sector is sterk afhankelijk van Europese arbeiders en GLB-betalingen. De afschaffing ervan zal de negatieve effecten van nieuwe handelsregelingen verergeren en de positieve effecten compenseren. Toch denkt LMCNI dat de productie binnen de rundvee- en schapenhouderij zal stijgen op korte termijn na de brexit, dat de export naar niet Britse markten zal dalen met 82%.

Wat is de verwachting van de ontwikkeling van export vanuit Noord-Ierland naar de Europese Unie?

De meningen over de ontwikkelingen van de export vanuit Noord-Ierland naar Europa lopen uiteen. LMCNI laat het afhangen van de soort overeenkomst die gaat komen, een WTO of een FTA. Ballymena Livestock Market baseert haar verwachting op de veranderingen die zij op dit moment zien.

Volgens LMCNI zal de structuur van de export veranderen. De export naar Europa zal drastisch dalen met 93% in het geval van een WTO-scenario, in het geval van een FTA-scenario zal dit 91,5% zijn maar in het tweede geval zal de export naar de rest van de wereld stijgen. Ballymena Livestock Market merkt een groei binnen de sector door de huidige omstandigheden. Zij merken dat de binnenlandse consumptie van het Noord-Ierse vlees stijgt waardoor ook de waarden ervan. Toch vreest Ballymena Livestock Market voor de grens tussen Noord- en Zuid-Ierland waardoor zij de gehele exportsector zien dalen.

Wat is het mogelijke effect van een NO-Deal BREXIT op de internationale handel vanuit Noord-Ierland met de Europese Unie in rundvlees- en lamproducten?

Er zullen grensovergangsbarrières ontstaan die te maken hebben met controle gebaseerd op de verordening 2017/625 van documentatie en identificatie, fysieke controles waarvan ook bemonsteringen plaats zullen vinden en er zal extra veterinaire personeel nodig zijn om de naleving en bijbehorende heffingen bij grensinspectieposten te waarborgen.

De kosten die verbonden zijn aan de grensovergangsbarrières dienen gesplitst te worden in export naar Ierland en export naar de rest van Europa. Door deze oplopende kosten ontstaat een waardevermindering van ongeveer 52% voor vleesproducten die de grens overgaan naar Europa.

Door de onzekerheid over de gang van zaken en de handelsscenario's die voort zullen komen uit de brexit, de onduidelijke grensprocedures en de afschaffing van GLB-betalingen, zal de omvang van de Noord-Ierse rundvee- en schapensector dalen.

De grens tussen Noord- en Zuid-Ierland is belangrijk voor de sector, de structuur van de export zal veranderen en de export naar Europa zal drastisch dalen.

5.2 Aanbeveling

Er spelen meerder zaken binnen de Noord-Ierse agrarische sector omtrent de brexit. Voor de exporterende partijen van de vleesproducten is het van belang om rekening te houden met de te ontstane handelsbarrières en de bijkomende kosten die hierdoor ontstaan. Deze kosten kunnen voor zowel de exporterende partij als voor de producent aanzienlijk oplopen. De waardevermindering van het product is hier een gevolg van die nadelig is voor de gehele sector. De ontwikkeling van de rundvee- en schapenhouderij in Noord-Ierland zal naar verwachting gaan dalen als gevolg van de brexit.

De exporterende partijen zullen hun exportstrategie moeten aanpassen op de dalende omvang van de rundvee- en schapenhouderij, de onzekerheid die er heerst en de stijgende kosten voor export. Om de onzekerheid onder de producenten te verminderen zouden de exporterende partijen voorlichtingen kunnen organiseren waarin zij de kostenberekeningen voor de producenten toelichten en waar een vragenuur is om vragen te kunnen stellen over onderwerpen als documentatie en identificatie tot kosten tot verwachte veranderingen in de markt. Het is verstandig om hierbij een organisatie als DAERA of The Andersons Centre bij te betrekken die veel kijk en antwoorden op hebben.

Om de bijeenkomsten zoals bovenstaand goed te kunnen laten verlopen zou exporterende partij zich meer moeten verdiepen in de zaken die nu spelen bij de producenten waar de onzekerheid door ontstaat. Dit kan door onderzoek te doen bij de boeren/producenten zelf waarbij live enquêtes worden gehouden en waar veel doorgevraagd zal moeten worden over de antwoorden die de geïnterviewden geven. Belangrijke onderwerpen hierbij kunnen zijn:

- Onzekerheid onder de geïnterviewden;
- In welke mate zij die onzekerheid ervaren (schaal 1-10);
- Wat deze onzekerheid weg zou kunnen nemen;
- Hoe de geïnterviewden hun toekomst voor zich zien;
- Welke informatie zij nodig hebben;
- Open ruimte waarin de geïnterviewde nog alle andere spelende zaken benoemen kan.

De enquêtes of interviews zou de interviewer op kunnen nemen en vervolgens letterlijk uittypen. Kleurcodes per onderwerp toevoegen geeft een kleurenpalet in de tekst waardoor in een oogopslag te zien is wat voor de geïnterviewde persoon belangrijk is. Het indelen van de geïnterviewden in groepen onder de categorieën schapenhouderij, veehouderij, gemengd en verwerkende partij met daarin degradaties van bedrijfsgrootte, geeft een breed beeld weer. Er zullen minimaal 20 geïnterviewden per degradatie nodig zijn voor de validiteit van het onderzoek.

Bibliografie

- AHDB. (2019, Februari). *Brexit prospects for UK beef and sheep meat trade*. Retrieved from AHDB.org.uk: <https://ahdb.org.uk/knowledge-library/brexit-prospects-for-uk-beef-and-sheep-meat-trade>
- Berkum, S. v., Jongeneel, R. A., Vrolijk, H. C., Leeuwen, M. G., & Jager, J. H. (2016). *Implications of a UK exit from the EU for British agriculture*. LEI Wageningen UR, Wageningen. Retrieved juli 2020, from <https://edepot.wur.nl/377860>
- Brexitloket. (2020). *Brexitloket*. Retrieved from Wat is de stand van zaken?: <https://www.brexitloket.nl/wat-is-de-stand-van-zaken>
- Central Statistics Office. (2016, Mei). *Population Distribution and Movements*. Retrieved from CSO.ie: <https://www.cso.ie/en/csolatestnews/pressreleases/2017pressreleases/pressstatementcensus2016resultsprofile2-populationdistributionandmovements/>
- Channel 4 news . (n.d.). *Brexit explained: What is the problem with the Irish border?*
- Clarke, H., Goodwin, M., & Whitely, P. (2017). *Why Britain voted to leave the European Union*. Cambridge: Cambridge university press.
- DAERA. (2019). *Agricultural Census In Northern Ireland 2019 Data Tables*. Belfast: DAERA.
- de Mars, S., Murray, G., C. R. O'Donoghue, A., & Warwick, B. T. (2016). *Policy paper Brexit, Northern Ireland and Ireland*. Durham University & Newcastle University. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2797948
- Deatil Data. (2014). *NI farming and the EU*. Belfast: Detail Data.
- Department of Agriculture, Environment and Rural Affairs. (2012, oktober 8). *Advice to the industry on imports and exports of live animal, animal products and meat*. Retrieved from DAERA-ni.gov.uk: <https://www.daera-ni.gov.uk/publications/advice-industry-imports-and-exports-live-animal-animal-products-and-meat>
- Douane Belastingdienst. (n.d.). *Wat betekent BREXIT voor mijn douanezaken?* Retrieved from Belastingdienst.nl: https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/douane_voor_bedrijven/content/wat-betekent-de-brexit-voor-mijn-douanezaken
- Downing, E., & Coe, S. (2018, September 11). *BREXIT: Future UK Agriculture Policy*. Retrieved from Brexit Legal.ie: <http://brexitlegal.ie/wp-content/uploads/2019/08/UK-Agricultural-Policy.pdf>
- Dun, C., Burton, B., & Siddle, D. (2019, November 15). *The Future of Beef Farm Business 2020*. (J. Pelham, & R. King, Eds.) Retrieved juni 2020, from TheAndersonscentre.co.uk: <https://theandersonscentre.co.uk/wp-content/uploads/2020/01/Outlook-2020.pdf>
- Erken, H. e. (2017, Oktober 12). *Economie.Rabobank*. Retrieved juni 14, 2020, from RaboResearch - Economisch onderzoek: <https://economie.rabobank.com/publicaties/2017/oktober/de-permanente-schade-van-brexit/>
- GOV.UK. (2019, november 4). *Animal Welfare*. Retrieved from <https://www.gov.uk/guidance/exporting-animals-animal-products-fish-and-fishery-products-if-the-uk-leaves-the-eu-with-no-deal>
- Haverty, M., & King, R. (2019, Mei 19). *Red Meat Route To Market Project Report - Red Meat Impact Study*. Leicestershire, UK: The Andersons Centre. Retrieved from TheAndersonsCentre.co.uk: <https://theandersonscentre.co.uk/wp-content/uploads/2017/07/AHDB-Red-Meat-Trade-Barriers-Final-Report-May-2019.pdf>
- Haverty, M., Redman, G., King, R., Worthington, H., & Moore, D. (2017). *Research report "Impact of WTO trading on the Northern Ireland beef and sheep meat industry"*. Leicestershire, UK: The Andersons Centre. Retrieved from https://www.lmcni.com/site/wp-content/uploads/2017/09/LMC-Final-Report_31_Aug_17.pdf

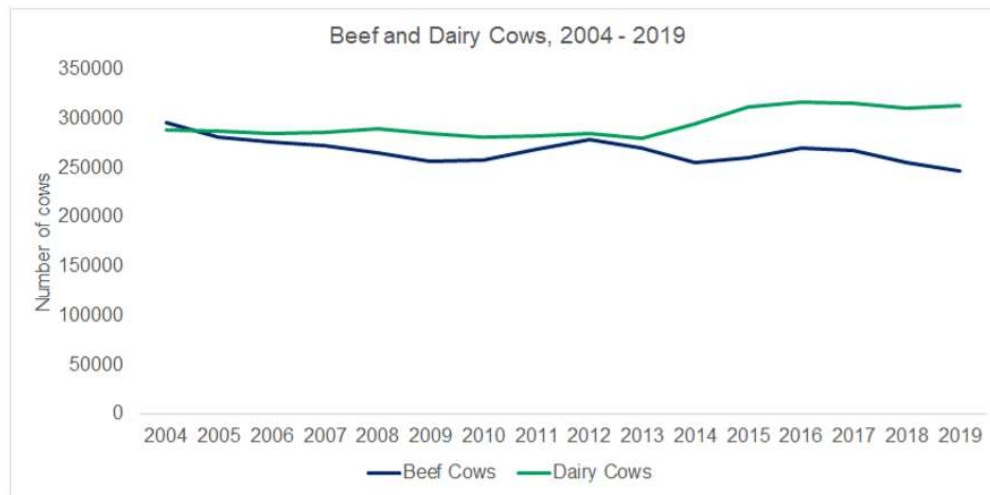
- Jongeneel, R. A., van Berkum, S., & Vrolijk, H. C. (2016). *Gevolgen van een Brexit voor de Nederlandse en Britse landbouw*. ESB Economisch Statistische Berichten. Wageningen: Wageningen University & Research.
- KPMG. (2018). *Impact van non-tarifaire handelsbelemmeringen als gevolg van Brexit*. Ministerie van Economische zaken en klimaat en het Ministerie van landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Retrieved juni 2020, from <https://europadecentraal.nl/rapport-brexit-mogelijke-handelsbelemmeringen-brexit-nederland/>
- Livestock & Meat Commission Northern Ireland. (2019, januari). *NI beef and sheep yearbook 2018*. Retrieved from LMCNI.com: <https://www.lmcni.com/site/wp-content/uploads/2019/05/LMC-Yearbook-2018.pdf>
- Logan, R. (2019, Februari 4). Brexit: NI Sheep farmers express tariff fears. *BBC News*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-47089957>
- McGowan, D. L., & Dr. Viviane Gravey, Q. (2017). Exiting the EU: Policy Considerations for Northern Ireland. *Knowledge exchange seminar series*, (pp. 2-5).
- National Statistics. (2019, Januari 31). *Statistical Press Release - Northern Ireland agricultural incomes in 2018*. Retrieved from DAERA-NI.gov.uk: <https://www.daera-ni.gov.uk/news/northern-ireland-agricultural-incomes-2018>
- National Statistics. (2020, Januari 30). *Statistical Press Release - Northern Ireland agricultural incomes in 2019*. Retrieved from DAERA-NI.gov.uk: <https://www.daera-ni.gov.uk/news/northern-ireland-agricultural-incomes-2019>
- NISRA; Department of AERA; Investors in People. (2019, april 10). *The Agricultural Census in Northern Ireland*. Retrieved from daera-ni.gov.uk: <https://www.daera-ni.gov.uk/publications/agricultural-census-northern-ireland-2019>
- NOS nieuws - buitenland. (2016, juni 24). Vreugde, verdriet en verbazing: de dag van de BREXIT. *NOS nieuws*.
- Outryve van, J. (2017). BREXIT, meer vragen dan antwoorden. *Boerenbond*, 51-53.
- Parliament. (2018, Oktober 22). *Publications and Records*. Retrieved from Publications.Parliament.uk: <https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmniaf/939/93907.htm>
- Prof. Phinnemore, D., Dr. Gravey, V., & Dr. Hayward, K. (2020). *Time running out to provide certainty for Northern Ireland, Ireland/Northern Ireland Protocol report finds*. Queen's University Belfast. Belfast: House of Lords. Retrieved Juni 18, 2020, from <https://publications.parliament.uk/pa/ld5801/ldselect/ldcom/66/66.pdf>
- Rijksoverheid. (n.d.). *Rijksoverheid - Brexit: stand van zaken*. Retrieved from rijksoverheid.nl: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/brexit/brexit-stand-van-zaken>
- Smit, P. (2019). Eu en VK bereiken wankel deal over brexit. *Nieuwe Oogst*.
- Soares, A. (2016). Living Within and Outside Unions: the Consequences of Brexit for Northern Ireland. In M. David, K. Simpson, & S. Guerra, *Journal of Contemporary European Research* (pp. 834-843). ISSN 1815-347X: JCER.
- Ulster Farmers' Union. (n.d.). *Farming in Northern-Ireland*. Retrieved 2020, from Ulster Farmers' Union: <https://www.ufuni.org/farming>
- Wallace, H. (2016). Heading for the Exit: the United Kingdom's Troubled Relationship with the European Union - *Journal of Contemporary European Research*. 12 (4). In M. David, S. Guerra, & K. Simpson, *Journal of Contemporary European Research*. 12 (4 (pp. 809-815). ISSN 1815-347X: JCER.
- YouGov. (2020, Februari 19). Generally speaking, do you think the level of immigration into Britain is too high, too low or about right? <https://yougov.co.uk/topics/politics/survey-results/daily/2020/02/19/b6ab5/1>.

Bijlage interviews

1. Interview Ballymena Livestock Market

The information below is taken from the NISRA's *The Agricultural Census in Northern Ireland* report with June 2019 data, published in February 2020, last updated in April 2020. You can find this report by clicking on the following link: <https://www.daera-ni.gov.uk/sites/default/files/publications/daera/Agricultural%20Census%202019%20Rev%201.pdf>

According to NISRA, 80% of the Northern Ireland farms have cattle and 40% of the farmers have sheep. Two-third of these cattle are held on farms with 100 cows or more, over 15% is held on smaller farms with less than 50 cows and the rest of the cattle are held on farms with 50-99 cows. The livestock growth over the years 2004-2019 is shown in the figure below.

According to NISRA, the total number of registered sheep in Northern Ireland in June 2019 was approximately 2 million. 39% of these sheep is held on farms with 500 or more, 50% is held on farms with 100-499 and the rest is held in herds smaller than 100 sheep.

- What do you think are going to be the 3 biggest differences for cattle and sheep farming because of Brexit?
Please click here to write down your answer.
- Why do you think that is?
Please click here to write down your answer.
- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for cattle and sheep farming during and after Brexit?
Please click here to write down your answer.
- Why do you think that is?
Please click here to write down your answer.
- How do you think the extent of the beef cattle and sheep sector is going to change because of Brexit?
☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*
With Choose one item.
- What do you think are the 3 most important reasons for this?
Please click here to write down your answer.

- How do you think the extent of the beef cattle and sheep trade is going to change because of Brexit?
☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*
With **Choose one item.**
- What do you think are the 3 most important reasons for this?
Please click here to write down your answer.
- How do you think Brexit is going to affect the beef cattle and sheep sector financially?
Please click here to write down your answer.

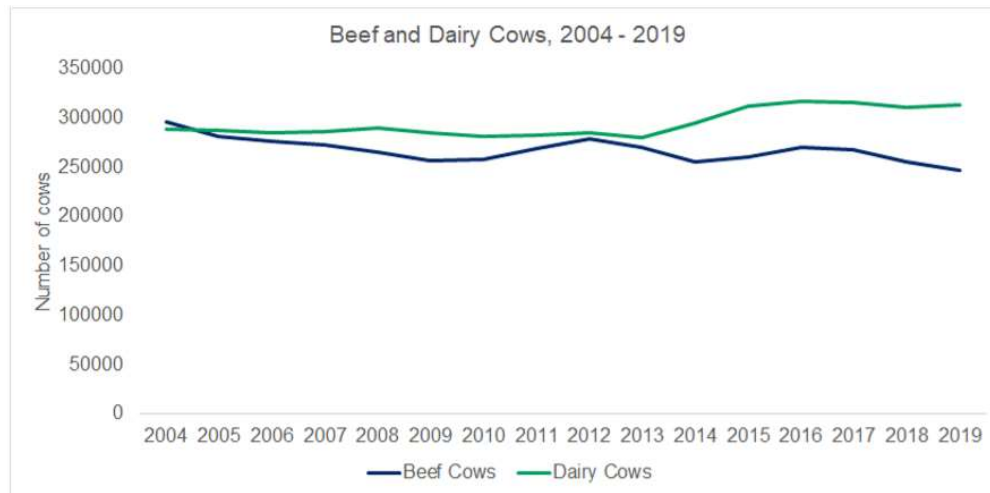
Thank you for giving your opinion about these subjects, your cooperation is highly appreciated. After finishing you can save this document and send it back by e-mail to hannavdgoot@live.nl.

This research is part of a final assessment for the study agricultural business and management at the Aeres University of Applied Sciences in Dronten, The Netherlands. None of the given answers will be published, it will only be used for the final paper of the student.

2. Interview DAERA

The information below is taken from the NISRA's *The Agricultural Census in Northern Ireland* report with June 2019 data, published in February 2020, last updated in April 2020. You can find this report by clicking on the following link: <https://www.daera-ni.gov.uk/sites/default/files/publications/daera/Agricultural%20Census%202019%20Rev%201.pdf>

According to NISRA, 80% of the Northern Ireland farms have cattle and 40% of the farmers have sheep. Two-third of these cattle are held on farms with 100 cows or more, over 15% is held on smaller farms with less than 50 cows and the rest of the cattle are held on farms with 50-99 cows. The livestock growth over the years 2004-2019 is shown in the figure below.

According to NISRA, the total number of registered sheep in Northern Ireland in June 2019 was approximately 2 million. 39% of these sheep is held on farms with 500 or more, 50% is held on farms with 100-499 and the rest is held in herds smaller than 100 sheep.

- What do you think are going to be the 3 biggest differences for cattle and sheep farming because of Brexit?

Please click here to write down your answer.

- Why do you think that is?

Please click here to write down your answer.

- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for cattle and sheep farming during and after Brexit?

Please click here to write down your answer.

- Why do you think that is?

Please click here to write down your answer.

- How do you think the extent of the beef cattle and sheep sector is going to change because of Brexit?

☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*

With Choose one item.

- What do you think are the 3 most important reasons for this?

Please click here to write down your answer.

- How do you think the extent of the beef cattle and sheep trade is going to change because of Brexit?
☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*
With Choose one item.
- What do you think are the 3 most important reasons for this?
Please click here to write down your answer.
- How do you think Brexit is going to affect the beef cattle and sheep sector financially?
Please click here to write down your answer.

Thank you for giving your opinion about these subjects, your cooperation is highly appreciated. After finishing you can save this document and send it back by e-mail to hannavdgoot@live.nl.

This research is part of a final assessment for the study agricultural business and management at the Aeres University of Applied Sciences in Dronten, The Netherlands. None of the given answers will be published, it will only be used for the final paper of the student.

3. Interview LMCNI

The information below is taken from The Andersons Centre Research Report "Impact of WTO trading on the Northern Ireland Beef and Sheep meat industry" presented to LMC Livestock & Meat Commission in August 2017. You can find this report by clicking on the following link: https://www.lmcni.com/site/wp-content/uploads/2017/09/LMC-Final-Report_31_Aug_17.pdf

The agri-food sector is crucial for the export sector of Northern Ireland. In 2015 this generated 3.3 billion in sales to Britain and the rest of the world. Almost three-quarters of the food produced by Northern Ireland is exported abroad, the European union is responsible for 12.7% of this. On an end-customer basis, total sales to the EU (including EU-26 and ROI) is estimated at £194.7 million as shown in table 2. As regards UK sheep meat exports, EU markets are dominant and account for over 95% of volumes.

Table 2 - NI Beef and Sheep Meat Sales by Geography and Customer Type (2016)

Geographic Region	Immediate Customer		End Customer	
	£ million	% Total	£ million	% Total
UK (NI and GB)	869.0	79.0%	877.3	79.8%
Republic of Ireland	81.0	7.4%	71.1	6.5%
EU-26	124.7	11.3%	123.6	11.2%
Non-EU	25.3	2.3%	28.0	2.5%
Total sales	1,100.0	100.0%	1,100.0	100.0%

Source: The Andersons Centre (2017)

- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for exporting meat(products) from Northern Ireland to Europe after Brexit?
[Click here to write down your answer.](#)
- Why do you think that is?
[Click here to write down your answer.](#)
- How do you think is the extent of this export going to change because of Brexit?
☐ Increase ☐ Decrease ☐ It will stay the same *Please tick one box*
With *Choose one item* %
Can you please explain your answer?
[Click here to write down your answer.](#)
- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the Northern Irish farmers?
[Click here to write down your answer.](#)
- How does that financially affect them?
[Click here to write down your answer](#)
- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the exporters of meat(products)?
[Click here to write down your answer.](#)
- How does that financially affect them?
[Click here to write down your answer.](#)

Thank you for giving your opinion about these subjects, your cooperation is highly appreciated. After finishing you can save this document and send it back by e-mail to hannavdgoot@live.nl.

This research is part of a final assessment for the study agricultural business and management at the Aeres University of Applied Sciences in Dronten, The Netherlands.
None of the given answers will be published, it will only be used for the final paper of the student

4. Interview NIMEA

The information below is taken from The Andersons Centre Research Report “Impact of WTO trading on the Northern Ireland Beef and Sheep meat industry” presented to LMC Livestock & Meat Commission in August 2017. You can find this report by clicking on the following link: https://www.lmcni.com/site/wp-content/uploads/2017/09/LMC-Final-Report_31_Aug_17.pdf

The agri-food sector is crucial for the export sector of Northern Ireland. In 2015 this generated 3.3 billion in sales to Britain and the rest of the world. Almost three-quarters of the food produced by Northern Ireland is exported abroad, the European union is responsible for 12.7% of this. On an end-customer basis, total sales to the EU (including EU-26 and ROI) is estimated at £194.7 million as shown in table 2. As regards UK sheep meat exports, EU markets are dominant and account for over 95% of volumes.

Table 2 - NI Beef and Sheep Meat Sales by Geography and Customer Type (2016)

Geographic Region	Immediate Customer		End Customer	
	£ million	% Total	£ million	% Total
UK (NI and GB)	869.0	79.0%	877.3	79.8%
Republic of Ireland	81.0	7.4%	71.1	6.5%
EU-26	124.7	11.3%	123.6	11.2%
Non-EU	25.3	2.3%	28.0	2.5%
Total sales	1,100.0	100.0%	1,100.0	100.0%

Source: The Andersons Centre (2017)

- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for exporting meat(products) from Northern Ireland to Europe after Brexit?

[Click here to write down your answer.](#)

- Why do you think that is?

[Click here to write down your answer.](#)

- How do you think is the extent of this export going to change because of Brexit?

☐ Increase ☐ Decrease ☐ It will stay the same *Please tick one box*

With Choose one item %

Can you please explain your answer?

[Click here to write down your answer.](#)

- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the Northern Irish farmers?

[Click here to write down your answer.](#)

- How does that financially affect them?

[Click here to write down your answer](#)

- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the exporters of meat(products)?

[Click here to write down your answer.](#)

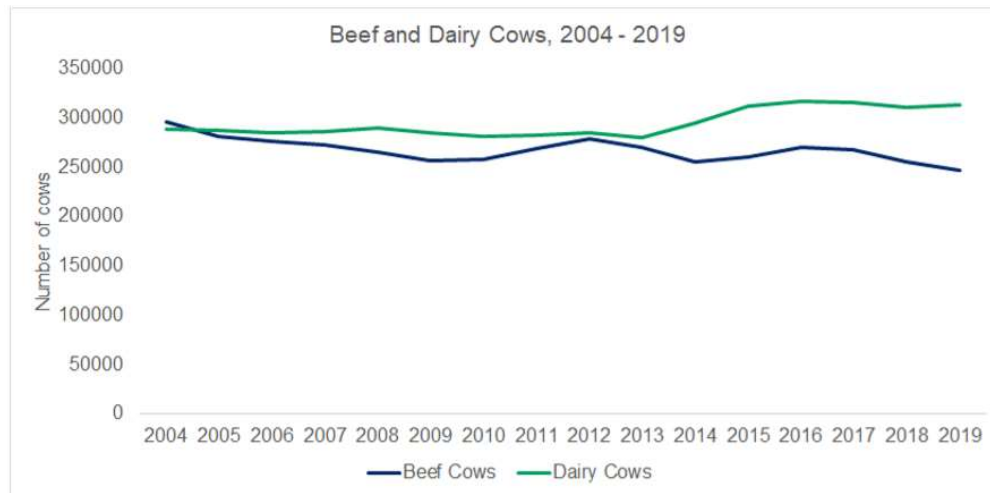
- How does that financially affect them?

[Click here to write down your answer.](#)

5. Interview The Andersons Centre

The information below is taken from the NISRA's *The Agricultural Census in Northern Ireland report with June 2019 data*, published in February 2020, last updated in April 2020. You can find this report by clicking on the following link: <https://www.daera-ni.gov.uk/sites/default/files/publications/daera/Agricultural%20Census%202019%20Rev%201.pdf>

According to NISRA, 80% of the Northern Ireland farms have cattle and 40% of the farmers have sheep. Two-third of these cattle are held on farms with 100 cows or more, over 15% is held on smaller farms with less than 50 cows and the rest of the cattle are held on farms with 50-99 cows. The livestock growth over the years 2004-2019 is shown in the figure below.

According to NISRA, the total number of registered sheep in Northern Ireland in June 2019 was approximately 2 million. 39% of these sheep is held on farms with 500 or more, 50% is held on farms with 100-499 and the rest is held in herds smaller than 100 sheep.

- What do you think are going to be the 3 biggest differences for cattle and sheep farming because of Brexit?

Please click here to write down your answer.

- Why do you think that is?

Please click here to write down your answer.

- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for cattle and sheep farming during and after Brexit?

Please click here to write down your answer.

- Why do you think that is?

Please click here to write down your answer.

- How do you think the extent of the beef cattle and sheep sector is going to change because of Brexit?

☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*

With Choose one item.

- What do you think are the 3 most important reasons for this?

Please click here to write down your answer.

- How do you think the extent of the beef cattle and sheep trade is going to change because of Brexit?
☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*
 With Choose one item.
- ☐ What do you think are the 3 most important reasons for this?
Please click here to write down your answer.
- How do you think Brexit is going to affect the beef cattle and sheep sector financially?
Please click here to write down your answer.

The information below is taken from The Andersons Centre Research Report "Impact of WTO trading on the Northern Ireland Beef and Sheep meat industry" presented to LMC Livestock & Meat Commission in August 2017. You can find this report by clicking on the following link: https://www.lmcni.com/site/wp-content/uploads/2017/09/LMC-Final-Report_31_Aug_17.pdf

The agri-food sector is crucial for the export sector of Northern Ireland. In 2015 this generated 3.3 billion in sales to Britain and the rest of the world. Almost three-quarters of the food produced by Northern Ireland is exported abroad, the European union is responsible for 12.7% of this. On an end-customer basis, total sales to the EU (including EU-26 and ROI) is estimated at £194.7 million as shown in table 2. As regards UK sheep meat exports, EU markets are dominant and account for over 95% of volumes.

Table 2 - NI Beef and Sheep Meat Sales by Geography and Customer Type (2016)

Geographic Region	Immediate Customer		End Customer	
	£ million	% Total	£ million	% Total
UK (NI and GB)	869.0	79.0%	877.3	79.8%
Republic of Ireland	81.0	7.4%	71.1	6.5%
EU-26	124.7	11.3%	123.6	11.2%
Non-EU	25.3	2.3%	28.0	2.5%
Total sales	1,100.0	100.0%	1,100.0	100.0%

Source: The Andersons Centre (2017)

- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for exporting meat(products) from Northern Ireland to Europe after Brexit?
[Click here to write down your answer.](#)
- Why do you think that is?
[Click here to write down your answer.](#)
- How do you think is the extent of this export going to change because of Brexit?
☐ Increase ☐ Decrease ☐ It will stay the same *Please tick one box*
 With Choose one item %

 Can you please explain your answer?
[Click here to write down your answer.](#)
- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the Northern Irish farmers?
[Click here to write down your answer.](#)

- How does that financially affect them?
[Click here to write down your answer](#)
- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the exporters of meat(products)?
[Click here to write down your answer.](#)
- How does that financially affect them?
[Click here to write down your answer.](#)

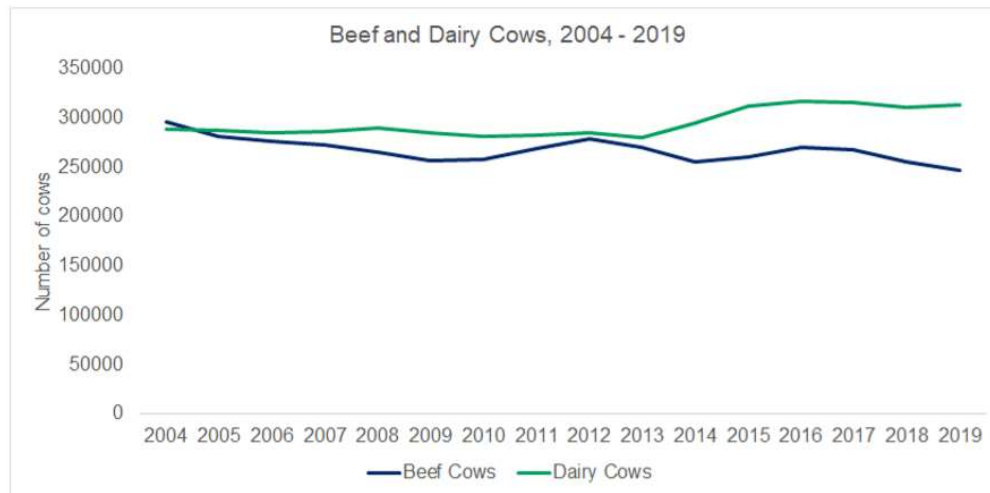
Thank you for giving your opinion about these subjects, your cooperation is highly appreciated. After finishing you can save this document and send it back by e-mail to hannavdgoot@live.nl.

This research is part of a final assessment for the study agricultural business and management at the Aeres University of Applied Sciences in Dronten, The Netherlands. None of the given answers will be published, it will only be used for the final paper of the student.

6. Interview UFU

The information below is taken from the NISRA's *The Agricultural Census in Northern Ireland* report with June 2019 data, published in February 2020, last updated in April 2020. You can find this report by clicking on the following link: <https://www.daera-ni.gov.uk/sites/default/files/publications/daera/Agricultural%20Census%202019%20Rev%201.pdf>

According to NISRA, 80% of the Northern Ireland farms have cattle and 40% of the farmers have sheep. Two-third of these cattle are held on farms with 100 cows or more, over 15% is held on smaller farms with less than 50 cows and the rest of the cattle are held on farms with 50-99 cows. The livestock growth over the years 2004-2019 is shown in the figure below.

According to NISRA, the total number of registered sheep in Northern Ireland in June 2019 was approximately 2 million. 39% of these sheep is held on farms with 500 or more, 50% is held on farms with 100-499 and the rest is held in herds smaller than 100 sheep.

- What do you think are going to be the 3 biggest differences for cattle and sheep farming because of Brexit?

Please click here to write down your answer.

- Why do you think that is?

Please click here to write down your answer.

- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for cattle and sheep farming during and after Brexit?

Please click here to write down your answer.

- Why do you think that is?

Please click here to write down your answer.

- How do you think the extent of the beef cattle and sheep sector is going to change because of Brexit?

☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*

With Choose one item.

- What do you think are the 3 most important reasons for this?

Please click here to write down your answer.

- How do you think the extent of the beef cattle and sheep trade is going to change because of Brexit?
☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*
 With Choose one item.
- ☐ What do you think are the 3 most important reasons for this?
Please click here to write down your answer.
- How do you think Brexit is going to affect the beef cattle and sheep sector financially?
Please click here to write down your answer.

The information below is taken from The Andersons Centre Research Report "Impact of WTO trading on the Northern Ireland Beef and Sheep meat industry" presented to LMC Livestock & Meat Commission in August 2017. You can find this report by clicking on the following link: https://www.lmcni.com/site/wp-content/uploads/2017/09/LMC-Final-Report_31_Aug_17.pdf

The agri-food sector is crucial for the export sector of Northern Ireland. In 2015 this generated 3.3 billion in sales to Britain and the rest of the world. Almost three-quarters of the food produced by Northern Ireland is exported abroad, the European union is responsible for 12.7% of this. On an end-customer basis, total sales to the EU (including EU-26 and ROI) is estimated at £194.7 million as shown in table 2. As regards UK sheep meat exports, EU markets are dominant and account for over 95% of volumes.

Table 2 - NI Beef and Sheep Meat Sales by Geography and Customer Type (2016)

Geographic Region	Immediate Customer		End Customer	
	£ million	% Total	£ million	% Total
UK (NI and GB)	869.0	79.0%	877.3	79.8%
Republic of Ireland	81.0	7.4%	71.1	6.5%
EU-26	124.7	11.3%	123.6	11.2%
Non-EU	25.3	2.3%	28.0	2.5%
Total sales	1,100.0	100.0%	1,100.0	100.0%

Source: The Andersons Centre (2017)

- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for exporting meat(products) from Northern Ireland to Europe after Brexit?
[Click here to write down your answer.](#)
- Why do you think that is?
[Click here to write down your answer.](#)
- How do you think is the extent of this export going to change because of Brexit?
☐ Increase ☐ Decrease ☐ It will stay the same *Please tick one box*
 With Choose one item %

 Can you please explain your answer?
[Click here to write down your answer.](#)
- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the Northern Irish farmers?
[Click here to write down your answer.](#)

- How does that financially affect them?
[Click here to write down your answer](#)
- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the exporters of meat(products)?
[Click here to write down your answer.](#)
- How does that financially affect them?
[Click here to write down your answer.](#)

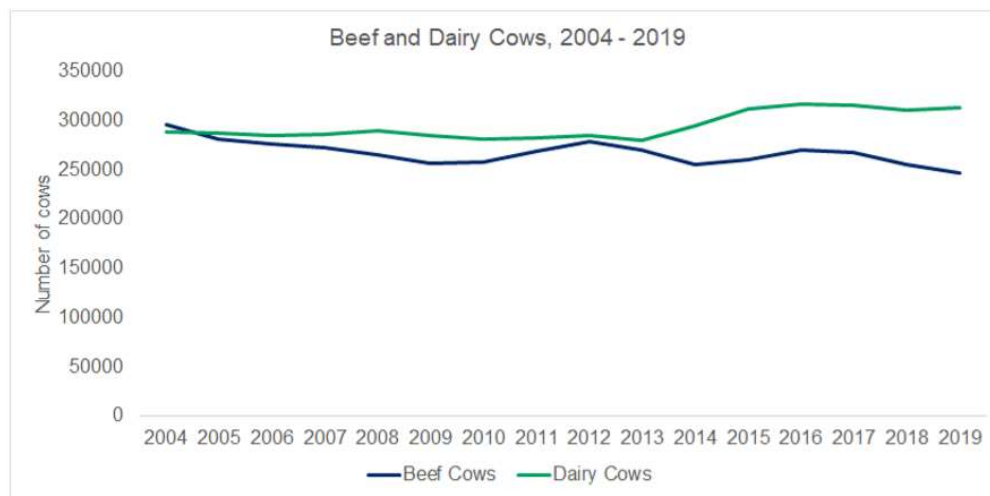
Thank you for giving your opinion about these subjects, your cooperation is highly appreciated. After finishing you can save this document and send it back by e-mail to hhhannavdgoot@live.nl .

This research is part of a final assessment for the study agricultural business and management at the Aeres University of Applied Sciences in Dronten, The Netherlands. None of the given answers will be published, it will only be used for the final paper of the student.

7. Interview EUCBV

The information below is taken from the NISRA's *The Agricultural Census in Northern Ireland* report with June 2019 data, published in February 2020, last updated in April 2020. You can find this report by clicking on the following link: <https://www.daera-ni.gov.uk/sites/default/files/publications/daera/Agricultural%20Census%202019%20Rev%201.pdf>

According to NISRA, 80% of the Northern Ireland farms have cattle and 40% of the farmers have sheep. Two-third of these cattle are held on farms with 100 cows or more, over 15% is held on smaller farms with less than 50 cows and the rest of the cattle are held on farms with 50-99 cows. The livestock growth over the years 2004-2019 is shown in the figure below.

According to NISRA, the total number of registered sheep in Northern Ireland in June 2019 was approximately 2 million. 39% of these sheep is held on farms with 500 or more, 50% is held on farms with 100-499 and the rest is held in herds smaller than 100 sheep.

- What do you think are going to be the 3 biggest differences for cattle and sheep farming because of Brexit?
Please click here to write down your answer.
- Why do you think that is?
Please click here to write down your answer.
- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for cattle and sheep farming during and after Brexit?
Please click here to write down your answer.
- Why do you think that is?
Please click here to write down your answer.
- How do you think the extent of the beef cattle and sheep sector is going to change because of Brexit?
☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*
With
Choose one item.
- What do you think are the 3 most important reasons for this?
Please click here to write down your answer.

- How do you think the extent of the beef cattle and sheep trade is going to change because of Brexit?
☐ Decrease ☐ Increase ☐ It will stay the same *please tick one box*
 With Choose one item.
- ☐ What do you think are the 3 most important reasons for this?
Please click here to write down your answer.
- How do you think Brexit is going to affect the beef cattle and sheep sector financially?
Please click here to write down your answer.

The information below is taken from The Andersons Centre Research Report "Impact of WTO trading on the Northern Ireland Beef and Sheep meat industry" presented to LMC Livestock & Meat Commission in August 2017. You can find this report by clicking on the following link: https://www.lmcni.com/site/wp-content/uploads/2017/09/LMC-Final-Report_31_Aug_17.pdf

The agri-food sector is crucial for the export sector of Northern Ireland. In 2015 this generated 3.3 billion in sales to Britain and the rest of the world. Almost three-quarters of the food produced by Northern Ireland is exported abroad, the European union is responsible for 12.7% of this. On an end-customer basis, total sales to the EU (including EU-26 and ROI) is estimated at £194.7 million as shown in table 2. As regards UK sheep meat exports, EU markets are dominant and account for over 95% of volumes.

Table 2 - NI Beef and Sheep Meat Sales by Geography and Customer Type (2016)

Geographic Region	Immediate Customer		End Customer	
	£ million	% Total	£ million	% Total
UK (NI and GB)	869.0	79.0%	877.3	79.8%
Republic of Ireland	81.0	7.4%	71.1	6.5%
EU-26	124.7	11.3%	123.6	11.2%
Non-EU	25.3	2.3%	28.0	2.5%
Total sales	1,100.0	100.0%	1,100.0	100.0%

Source: The Andersons Centre (2017)

- What do you think are going to be the 3 biggest challenges for exporting meat(products) from Northern Ireland to Europe after Brexit?
[Click here to write down your answer.](#)
- Why do you think that is?
[Click here to write down your answer.](#)
- How do you think is the extent of this export going to change because of Brexit?
☐ Increase ☐ Decrease ☐ It will stay the same *Please tick one box*
 With Choose one item %

 Can you please explain your answer?
[Click here to write down your answer.](#)
- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the Northern Irish farmers?
[Click here to write down your answer.](#)

- How does that financially affect them?
[Click here to write down your answer](#)
- What do you think are going to be the most important consequences caused by this for the exporters of meat(products)?
[Click here to write down your answer.](#)
- How does that financially affect them?
[Click here to write down your answer.](#)

Thank you for giving your opinion about these subjects, your cooperation is highly appreciated. After finishing you can save this document and send it back by e-mail to hhhannavdgoot@live.nl .

This research is part of a final assessment for the study agricultural business and management at the Aeres University of Applied Sciences in Dronten, The Netherlands. None of the given answers will be published, it will only be used for the final paper of the student.

Bijlage uitslag interviews

8. Interview Ballymena Livestock Market

Hanna

hope you and your family are keeping well, it's hard to believe it's been a year since you were here in NI. Tanya has passed me your paper on consequences of Brexit for comment. To be honest Hanna I find it very difficult to know how to answer. Firstly because of the current Covid19 crisis Brexit has very much taken a back seat. We thought there was a deal in place whereby NI would get the best of both worlds - access to the GB and EU markets with few additional measures. However just this morning on the news we hear that the British Government are proposing to change this in which case there will be a border between northern and southern Ireland.

If this does **not** come to pass and we remain under the original agreement then we see agriculture prospering - however there is a limit as to how much numbers can increase in each sector - there is a finite amount of land and we have environmental controls which will limit the amount of intensification.

Values of stock have risen strongly this year - probably a result of Covid 19 as supply chains bringing product from other countries appear to be disrupted. There appears therefore to be a greater demand for home produced food. As long as this continues then farming will prosper albeit that we also currently receive BPS monies from the EU which is still essential to our farming. The Government has said that when we leave the EU there will still be some form of support but no one knows yet what it will be and how much!!

Should, as mentioned this morning, there is a border between us and the south then we fear it may well have consequences for farming. Our lamb market depends greatly on trade to the south - I don't think the GB market can absorb all the NI lamb - but given the current lift in prices that may not be the case. The value of food seems to have risen throughout the world so perhaps we have little to fear by not having access to the EU market - time will tell. I'm sorry Hanna that I cannot be more specific as to the perceived consequences of Brexit but perhaps the fact that everything is so uncertain - particularly now because of Covid 19 - it is worthwhile mentioning this!

Should you need anything further let me know.

Regards

Shaun

9. Interview LMCNI

As LMCNI we already did a study about the affects of Brexit for the Northern Ireland red-meat trade in August 2017. Brexit is unprecedented and has the potential to cause major upheaval to the UK and Northern Irish agricultural industry if it is not handled properly. Given industry concerns about Brexit and the realistic possibility that the UK and the EU fail to agree a free trade deal, this study gauged the impact of WTO trading conditions on the Northern Irish beef and sheep meat industry and assessed the implications thereof for the sector's future development. This analysis covered an assessment of the impact of WTO tariffs, non-tariff barriers (NTBs) and other impacts arising from Brexit which were cited as causing concern to the sector. The study has also set-out recommendations on how to mitigate the impacts of WTO trading to help support the long-term competitiveness of the Northern Irish beef and sheep meat sector.

The study also assessed the potential impact of NTBs (Non Tariff Barriers), focusing on four key areas, namely official controls, customs checks & transport delays, administrative costs and deterioration in product value. For this report, it is assumed that WTO Equivalence will have minimal official controls (e.g. 1% physical checks) but under an Open-Door trade policy the EU's standard official controls apply (e.g. 20% physical checks).

The following are the key conclusions under each scenario:

WTO Equivalence

- Output: rises slightly (by 0.7%) in the short-run following Brexit. Based on UK-level modelling, UK consumption of Northern Irish produced beef and sheep meat is forecast to rise by nearly 23% (£198 million). Despite this positive, consideration needs to be given to the extent to which UK consumers will tolerate price rises that would come about under such a scenario and the long-term commitment of Government to continue such a policy, given the need to pursue free trade deals with other countries (who will likely demand more access for food products).
- Exports: from Northern Ireland to foreign (non-UK) markets are forecast to fall by 82% (£190 million) on aggregate with EU-bound exports projected to shrink to under £15 million (a 93% decline). Exports to non-EU (£1.3 million increase) will offset this only every slightly.
- Imports: from the EU into the UK are estimated to fall by £939 million (85%). This occurs due to domestic (NI and GB) produce displacing imports because of the UK imposing the CET.

Open-Door Trade Policy:

- Output: is expected to decline by almost 21% (£230 million) which will have a devastating impact on the sector as UK producers struggle to compete with imports from around the world. Within this, UK consumption of NI-produced meat is forecast to decline by 5.5% as total imports rise by 11.7%. This will have serious repercussions for the processing industry and the wider rural economy.
- Exports: aggregate 78.8% decline is projected (£182 million) with EU exports to decline by 91.5% (£188 million) to £17.5 million. Exports to non-EU (up £6.1 million) will slightly offset this.
- Imports: from the EU are forecast to decline by 62%. Although some EU imports will continue to gain access to the UK under an Open-Door trade policy they will be mostly replaced by more competitive non-EU imports which will soar by 166% (£875 million).

The sharp decrease in output under an Open-Door trade policy and the substantial deterioration in profitability outlined above would lead to a major restructuring of beef and sheep meat farming, particularly if support is reduced. The precise nature of such changes is difficult to predict at this point, however, for a farm to survive, its cost base would need to alter substantially. This could be achieved through economies of scale which suggests a major rationalisation of farming with numerous farmers exiting the industry. In some areas, it is likely to entail a movement towards much less intensively managed systems meaning that sheep being raised on the hills for example will not

be inspected by the farmer as frequently and feed inputs etc. could be reduced. This is likely to have negative implications for mortality rates and The Andersons Centre Impact of WTO Trading on Northern Irish Beef and Sheep Meat potentially animal welfare. For other farms, this may mean curtailing agri-environmental improvements which have been made in recent years, thus leading to environmental degradation in some instances. However, farmers will be forced to consider such dramatic changes in addition to part-time farming as an Open-Door trade policy scenario plays out. All the while, the industry will have to contend with a more volatile world market and all of the uncertainties that brings in terms of prices and cashflow challenges.

10. Interview UFU

I would prefer not to go into each of the policy questions in detail as many of them overlap and ask the same question in a similar way so I will cover more generally.

UFU is very concerned about the lack of progress in the UK/EU negotiations. There remains a lot of areas not agreed and by this it means planning for a deal or no deal is almost impossible and particularly for the red meat sector. The red meat sector is a sensitive sector and is also a very complex sector. Some issues are that cattle and sheep will soon be slaughtered and there remains concern about origin labelling requirements, what stamp will be used, what pack or packaging will be used. As some product will remain in pack for some time it cannot be re-packed. We have the open border with the Republic of Ireland and the risk of backdoor entry. A large volume of our product goes through Dublin Port for the GB market concerns around how this will operate. AgriFood has the highest level of checks and the highest requirement for checks. Many concerns about level playing field on standards and what does this mean for future support for cattle and sheep farmers going forward. There is a lack of information on customs procedures as well. Also there is concern around how export health certificates will be managed, issues ect... Another issue is about the handling of tariffs and collection of tariffs and how HMRC will control this. Qualify goods and the rebate of tariffs is a huge issue for the beef sector in NI. Many of the main processors have plants in GB and a lot of beef is brought from GB to NI for further processing and packing and all this needs to work out. Will it remain in NI, is it for export is it going back to GB. Unfettered access to GB from NI still remains a topic for debate.

You will see that it is very difficult to categorise this into 3 main issues as there are so many and this is just a few that I can rime off to you.

Hope this helps

Regards
Daryl

11. Interview DAERA

The UK agri-food sector will be one of the most seriously affected by Brexit. Not only is it dependent on trade relations both with the European Union and with the Rest of the World, but it is also a sector dependent on migrant labour, and the most heavily subsidised and regulated under the present Common Agricultural Policy (CAP).

The research shows that under selected trade scenarios the impact of Brexit on UK agriculture will be far from uniform.

The trade scenario effects depend on the net trade position, and/or world prices. Under a Free Trade Agreement (FTA) with the EU, agricultural impacts are relatively modest. By contrast, unilateral removal of import tariffs (UTL) has significant negative impacts on prices, production and incomes. Adoption of the current EU's WTO tariff schedule for all imports (including those from the EU) favours net importer sectors (e.g., dairy) and harms net exporter sectors (e.g., sheep).

These trade effects, however, might be overshadowed by the foreign exchange rate and possible labour market changes and other non-tariff barriers.

Given the dependence of many UK farms on CAP direct payments, their removal, predictably, worsens the negative impacts of new trade arrangements and offsets positive impacts. Indeed, the elimination of direct payments will affect most farm businesses, but the magnitude varies significantly by enterprise and devolved administration.

The research shows differences in effects at farm and sector level, implying that although the agricultural industry can survive and adapt there is likely to be considerable hardship for individuals, families and businesses.

Changes in the agricultural industry could have more far reaching effects in other sectors, such as food processing.

Changes in land use may relieve environmental pressures, for example in areas experiencing over grazing, but could increase risks of pollution in others. Consideration will be needed for policies to manage any transition.

The Westminster and devolved governments may need to consider the implications of such changes for people, the food supply, land use and the countryside, and their responses and policy approaches to managing this may vary.

However, uncertainty during negotiations regarding the Withdrawal Agreement has been (and continues to be at the time of writing) a major problem, making it extremely difficult for farmers and the agri-food industry to plan for the future.

12. EHC document

DEPARTMENT OF AGRICULTURE, ENVIRONMENT AND RURAL AFFAIRS- NORTHERN IRELAND

NO:

HEALTH CERTIFICATE

EXPORTING COUNTRY: UNITED KINGDOM (NORTHERN IRELAND)

FOR SIGNATURE BY: OFFICIAL VETERINARIAN

I Identification of meat/meat product

a) Meat/meat product of

b) Nature of cuts/meat product

c) Identification marks

d) Nature of packaging

e) Number of cuts or packages

f) Month(s) and year(s) when frozen

g) Net weight

h) Date of slaughter

- i) Date of production

[Redacted]

II Origin of meat/meat product

- a) Address(es) and veterinary approval number(s) of the approved slaughterhouse(s)

[Redacted]

- b) Address(es) and veterinary approval number(s) of the approved cutting plant(s)/processing plant(s)

[Redacted]

- c) Address(es) and veterinary approval number(s) of the approved store(s)

[Redacted]

III Destination of meat/meat product

- a) The meat/meat product will be sent from

[Redacted]

(Place of loading)

to

[Redacted]

(Country and place of destination)

- b) Means of transportation

[Redacted]

- c) Identification of transport

[Redacted]

(Vehicle registration/Container No)

- d) *Unsealed/Sealed Seal Number(s)

[Redacted]

IV Health Attestation

I, the undersigned Official Veterinarian, certify that:-

- (a) the meat/meat product described overleaf was obtained in accordance with Regulation (EU) 2019/627 laying down hygiene rules and official controls for food of animal origin, and is therefore, considered to be fit for human consumption;

(b) The meat/meat product is derived from animals which were born and reared in Northern Ireland/Republic of Ireland/Great Britain/
other(s).....;

*(c) The meat/meat product described overleaf has been examined in accordance with Implementing Regulation (EU) No 2015/1375 and found to be negative for trichinosis;

*(d) The meat/meat product described overleaf meets third country health certification requirements for export from Northern Ireland to:-
.....;

*(e) Additional information:-.....

Done at

.....

on

Official Inspection Stamp

.....MRCVS

Signature of the Official Veterinarian

.....

Name in Capitals

*Delete as appropriate

13. Toelichting woordenwolk

Woord	Aantal	Opmerking
EU	19	
Market	12	BLM maakt zich zorgen over de afzet van de vleesmarkt naar zowel GB als naar de EU. LMCNI verwacht een daling in de instabiele exportmarkt. UFU maakt zich voornamelijk zorgen om de grenscontroles.
Government	3	
Trade/border	4	
UK	15	
Agr. Sector	5	LMCNI maakt zich vooral zorgen om de toekomst van de UK agrarische sector door de onderhandelingen over het akkoord. Alle partijen maken zich druk om de UK-boeren en de vergoedingen vanuit de EU die komen te vervallen.
Trade/deal/border	4	
Consumptie	3	
Kingdom	1	
Markt	1	
Sector	16	
Agrarisch (beef/meat)	5	Alle organisaties maken zich zorgen om de toekomstige ontwikkeling van de NI agrarische sector door o.a. de schapen- en rundveehouderij en de afhankelijkheid van EU-arbeid.
Export/import	3	
Red meat	4	
Agrifood	4	
Trade	16	
Meat	2	Veel uiteenlopende zorgen over de handel. BLM zegt dat NI-lamsvleeshandel sterk afhankelijk is van de handel met Zuid-Ierland. LMCNI hoopt op een vrijhandelsakkoord met de EU en volgens UFU is de toekomst van de sector sterk afhankelijk van de onderhandelingen over de handel. Met de EU
Deal	11	
Relationship EU	1	
Market	2	
Northern	8	
Ireland	8	BLM maakt zich vooral zorgen om de grens tussen Noord- en Zuid-Ierland terwijl de andere organisaties zich meer zorgen maken over de grens met de rest van Europa waarbij de vleeshandel en de agrarische industrie flink te lijden zullen krijgen.
Border	1	
Meattrade	4	
Agr. Industry	3	
Imports	8	
Exports	6	
		LMCNI noemt zesmaal het woord 'exports' in het interview. Zij vrezen voor een daling van de exportomvang vanuit NI naar de rest van de wereld door brexit.

Export		4	
			Er is onrust over de benodigde certificaten voor export, het afhandelen van de gezondheidscertificaten over het managen ervan en problemen die deze opleveren.
Impact		12	
WTO trading conditions	5		LMCNI maakt zich zorgen om de WTO-handelsvoorwaarden omdat de NI vleesindustrie hier onder te lijden zal hebben. Verder wordt er aangegeven dat de algemene impacts van de brexit zorgwekkend zijn voor de agrarische sector in het VK. De prijzen, productie en omzet/inkomen zijn ook gevoelige onderwerpen.
WTO trading tariffs (NTB)	2		
Brexit	2		
UK sector	1		
Agricultural	1		
Prices	1		
Policy		9	
Open door trade	5		LMCNI noemt dit woord al meerder malen in het interview door het noemen van 'open-door trade policy'. Vanuit de politiek zal er een managesysteem moeten komen voor o.a. vervanging van de CAP, arbeid, etc.
Government	2		
CAP	1		

Naam: Hanna van der Goot

Klas: 4BF

*De beoordelingscriteria die met een * zijn aangegeven, zijn 'killing points'. Wanneer de beoordelaar daarvan meer dan vijf heeft aangekruist, dien je het rapport/verslag op alle onvoldoende onderdelen te verbeteren. In het afstudeerwerkstuk zijn geen 'killing points' toegestaan.*

1. Het taalgebruik

- ☐ Bevat niet meer dan drie grammaticale, spel- en typefouten per duizend woorden; het rapport/verslag is dan afgekeurd*
- ☐ Heeft een actieve schrijfstijl*
- ☐ Is zakelijk, formeel en objectief *
- ☐ Is coherent (verwijs- en bindingswoorden)*
- ☐ Heeft een adequate interpunctie*
- ☐ Bevat niet de persoonlijke voornaamwoorden 'ik/ mij/me, jij/je/jou, jullie, u, wij/we/ons' *
- ☐ Is doelgroepgericht*
- ☐ Heeft een uniforme stijl*

2. De ordening

- ☐ Het verslag/rapport heeft een logisch opbouw
- ☐ Elk hoofdstuk heeft een logische alineastructuur
- ☐ Elk hoofdstuk kent een introductie (m.u.v. H.1)

3. Het rapport/verslag

- ☐ Is vrij van plagiaat*
- ☐ De pagina's zijn genummerd*
- ☐ Heeft een uniforme opmaak

4. De omslag

- ☐ Bevat de titel
- ☐ Vermeldt de auteur(s)

5. De titelpagina/het titelblad

- ☐ Heeft een specifieke titel*
- ☐ Vermeldt de auteur(s)*
- ☐ Vermeldt de plaats en de datum*
- ☐ Vermeldt de opdrachtgever(s)*

6. Het voorwoord:

- ☐ Bevat de persoonlijke aanleiding tot het schrijven van het rapport/verslag
- ☐ Bevat persoonlijke bedankjes (persoonlijke voornaamwoorden toegestaan)

7. De inhoudsopgave:

- ☐ Vermeldt alle genummerde onderdelen van het rapport/verslag*
- ☐ Vermeldt de samenvatting en de bijlage(n)
- ☐ Is overzichtelijk/gestructureerd
- ☐ Heeft een correcte paginaverwijzing

8. De samenvatting:

- ☐ Is een verkorte versie van het gehele rapport/verslag
- ☐ Bevat de conclusies
- ☐ Bevat suggesties voor verder onderzoek

- ☐ Bevat geen persoonlijke mening
- ☐ Staat direct na de inhoudsopgave

9. De inleiding

- ☐ Is hoofdstuk 1*
- ☐ Beschrijft het kader/de context en de aanleiding*
- ☐ Geeft inhoudelijke relevante achtergrondinformatie*
- ☐ Bevat de probleemstelling/de onderzoeksvraag*
- ☐ Vermeldt het doel*
- ☐ Bevat een leeswijzer voor het rapport/verslag*

10. Materiaal en methode

- ☐ Beschrijft de gevolgde onderzoeksmethode
- ☐ Motiveert de keuze voor de gevolgde onderzoeksmethode
- ☐ Past bij de probleemstelling/de onderzoeksvraag*
- ☐ Beschrijft de variabelen/eenheden
- ☐ Beschrijft de methode van data-analyse

11. De (opmaak van de) kern

- ☐ De hoofdstukken en de (sub)paragrafen met maximaal drie niveaus zijn genummerd*
- ☐ De hoofdstukken en (sub)paragrafen hebben een passende titel
- ☐ Een hoofdstuk beslaat ten minste één pagina
- ☐ Een nieuw hoofdstuk begint op een nieuwe pagina
- ☐ De zinnen lopen door (geen 'enter' binnen een alinea gebruiken)
- ☐ De figuren zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (onder de figuur)*
- ☐ De tabellen zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (boven de tabel)*
- ☐ Tabellen en figuren zijn zelfstandig te begrijpen
- ☐ In de tekst zijn er verwijzingen naar figuren en/of tabellen*
- ☐ De tekst bevat verwijzingen naar de desbetreffende bijlage(n)
- ☐ De tekst is ook zonder verwijzingen te begrijpen

12. De discussie

- ☐ Vermeldt de interpretatie(s) van de resultaten
- ☐ Bevat een vergelijking met relevante literatuur
- ☐ Geeft de valide argumentatie weer
- ☐ Evalueert de gevolgde onderzoeksmethode
- ☐ Bevat een kritische reflectie op de eigen bevindingen

13. De conclusies en aanbevelingen

- ☐ Bevatten antwoord(en) op de onderzoeksvraag
- ☐ Zijn gebaseerd op relevante feiten
- ☐ Bevatten geen nieuwe informatie*

14. De bronvermelding

- ☐ Verwijzingen in de tekst zijn conform de APA-normen*
- ☐ De bronnenlijst is conform de APA-normen*

15. De bijlagen

- ☐ Zijn genummerd
- ☐ Zijn voorzien van een passende titel
- ☐ Bevatten geen eigen analyse
- ☐ Zijn overzichtelijk weergegeven

